

YAYINCILARIN FİKİR VE SANAT ESERLERİ İLE İLGİLİ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Konuşmacı: Dr. Cahit SULUK

Panel

13.03.2006

Yer: İstanbul Ticaret Odası

İTO Yayınları yayın No:2006 - 34

“Yayıncıların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri” konulu toplantımıza hoş geldiniz. Açılış konuşmamızı yapmak üzere Sayın İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu üyesi Sayın Erhan Erken’i kürsüye davet ediyorum. Buyurun efendim.

Erhan Erken: Değerli misafirler, yayıncıların telif hakları ile ilgili olarak karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri konusunda tertip edilmiş olan konferansımıza hepiniz hoş geldiniz. Sizleri İstanbul Ticaret Odası Yönetim Kurulu adına saygı ve muhabbetle selamlıyorum. Bu toplantının tertibinde bizler Ticaret Odası olarak bir sivil toplum kuruluşumuzla birlikte bu çalışmayı yaptık. Basın Yayın Birliği adlı bu kuruluşumuz, böyle bir çalışmanın yapılmasını bizlerden talep ettiler, bizler de Oda olarak - biliyorsunuz bizim de 66 numaralı bir kitap, matbaa, karton kutu komitemiz var - İçinde kitapçıların ve yayıncıların yer aldığı, komitemizle ortak olarak böyle bir toplantının yapılmasına karar verildi ve hep beraber buradayız. Şimdi bizim bu telif hakları konusunu İstanbul Ticaret Odası olarak fikir haklarıyla, fikri mülkiyet haklarıyla alakalı bir konunun bir alt unsuru olarak değerlendiriyoruz. Ticaret Odamızda fikri mülkiyet haklarıyla alakalı bir ihtisas komitemiz var. Bu komitemizin ilgi alanı 3 tane konuyu içeriyor ana olarak, bir tanesi yayıncıların telif konuları, ikincisi marka ve patent konuları, üçüncüsü de müzik eserleriyle ilgili olan konular, tabii burada bizim önemseydiğimiz nokta, herhangi bir kişi, herhangi bir kurum, fikri bir ürün ortaya koyduğu zaman onun korunması ve kollanması lazım. Yani bu üretime her noktada üretime bir saygının ifadesi, biz Ticaret Odası olarak bunu hakikaten önemsiyoruz. Tabii bunu önemserken, bu fikrin topluma yayılması sürecinde etkin olan kuruluşlar var. Sözelimi, müzik konusunda birisi bir beste yaptığı veya bir güfte yaptığı zaman, onun müzik haline getirilip yayınlanması aşamasında devreye giren yayıncı kuruluşlar var. İşte kitaplarla alakalı, herhangi birisi bir telif eseri ortaya koyduğu zaman, bunu yayınlayan yayıncı var ve patentlerle, markalarla ilgili olarak da aynı oluşumlar var. Dolayısıyla bir ürünü üreten, ikincisi, ürünün topluma yayılmasını sağlayanlar yani yayıncılar veya bunu dağıtan insanlar, üçüncüsü de bunu kullananlar var. Öyle bir olmalı ki, hem üretimin hakkı korunmalı, yani fikri mülkiyete saygı noktası, onun hakkı korunmalı, onu yayının hakkı korunmalı, bunların hakkı korunurken de bunlardan istifade eden insanların da bu hakları çok pahalı almamaları, onların da haklarının korunması lazım, dolayısıyla biz bütün bu

dengeyi sağlamak zorundayız. Tabii hepsini sağlamak çok zor iş, esasında onu sağlamak zorunda olabiliriz ama, sağlamak da ne kadar mümkün, o da tartışmalı bir konu. Biz Ticaret Odası olarak, bir yarı kamusal kuruluş olarak buna nezaret eden, bununla ilgili problemleri konuşan, tartışan ve burada sıkıntı çıkmadan olayı çözmeye çalışan bir noktada durmaya çalışıyoruz, gayret ediyoruz. Dolayısıyla yayıncıların da telif haklarıyla alakalı bir konuyu bize getirmeleri bu açıdan bizim için önemli bulundu. Tabii burada kitaba, yayına, fikrin üretilmesine olan muhabbetimiz de bizleri bu noktayla alakalı hale getiriyor. Yani biz Türkiye'de okuma oranının artmasını istiyoruz. İnsanların daha fazla okumasını, kitapla, yayınlara daha fazla haşır neşir olmasını istiyoruz. Bu da bizim öncelikli konularımızdan bir tanesi, dolayısıyla bunlar yapılırken de hem bunları teşvik etmek, hem de bununla ilgili sıkıntıların olmamasını arzu ediyoruz. Türkiye'de bizim ulaşabildiğimiz rakamlara göre, bir yıl içinde bu ISBN kaydı olan yaklaşık 20 bin çeşit kitap basıldığını biliyoruz, tabii Türkiye'mizde bütün rakamlar tartışmalıdır, hepinizin bildiği gibi, ama elde edilen veriler böyle bir 20 bin rakamını önümüze koymuş oluyor. Yayıncı olarak da 1500 civarında yayıncının olduğunu varsayıyoruz. Ama yine bunlar dediğimiz gibi, üzerinde yani birisi 1600 dediği zaman, ona itiraz edenin de çok bir şey söyleme hakkı yok, biri 1300 dediği zaman da diyeceğimiz fazla bir şey yok ama yaklaşık 1500 civarında bir rakamı söylüyoruz. Dolayısıyla bu kadar sayıda yayıncının ve eserin, hakikaten telif konusundaki sıkıntılarının enine boyuna tartışılması, görüşülmesi lazım. Yine elimizde bir rakam var, korsan kitapların tüm sektör içindeki payı son yıllarda biraz gerilemekle birlikte, % 25 lere düştü tahmin ediliyor. Bizim elde ettiğimiz verilere göre, tabii yine bu veriler de tartışılabilir. Maalesef hepinizin bildiği gibi, yayıncılar bizatihi işin içinde, bir kitap çok satıldığı zaman, hemen onun bir korsan baskısı çıkıyor. Bu hem yayıncıya bir zulüm, hem onu üreten telif hakkı olan onu yazan veya üreten insana bir zulüm, bütün bunların ortadan kaldırılması lazım. Oda olarak biz önemseydiğimiz için yine dediğim gibi böyle bir toplantının yapılmasına katkıda bulduk. Şimdi huzurlarınıza Av. Cahit Suluk bey gelecek ve kendisi bu konuyla alakalı, konunun enine boyuna, çeşitli noktalarını sizlere aktarmaya çalışacak. Daha sonra da soru cevap çerçevesinde, sizin sorularınız veya ekleyeceğiniz bir şey olursa, onları da burada almaya çalışacağız. Ben sözü daha fazla uzatmadan sizi Sayın Avukat Cahit Suluk Beyle baş başa bırakmak istiyorum tekrar katılımınızdan dolayı, teşekkür ediyorum ve istifadeli bir program geçmesini temenni ediyorum. Hayırlı günler efendim.

Teşekkür ederiz. Şimdi de İstanbul Ticaret Odası Meclis Başkan vekili Sayın Mehmet Develioğlu ve Cahit Suluk'u davet ediyorum. Buyurun efendim.

Mehmet Develioğlu: Değerli misafirler, İstanbul Ticaret Odası'nın düzenlemiş olduğu, yayıncıların fikri mülkiyet hakları çerçevesinde karşılaşmış oldukları sorunları beraberce konuşmak için bir aradayız, hepiniz hoş geldiniz. Bugünkü programımızı şu şekilde hazırladık. Değerli hocam Av. Cahit Suluk beyefendi konusunda uzman özellikle yayıncıların karşılaştığı fikri mülkiyet haklarına konu olan problemleri çok iyi bilen bir hocamız ve yayınları da mevcut. Bize gerekli açıklamaları ve bilgilendirmeleri yapacaklar. Biz 40 dakika gibi bir açılış konuşması düzenledik. Daha sonra bir 10 dakikalık çay, kahve molası vereceğiz, ondan sonra hocamıza aklınıza takılan, yaşadığınız problemler, pratik olarak olması gereken karşılaştığınız sorunların hepsini bire bir soracağız ve cevaplarını isteyeceğiz. Müsaadenizle fazla sözü uzatmadan, değerli hocamız Av. Cahit Suluk beyefendiye sözü bırakalım. Kendisinden değerli açıklamalarını alalım. Hocam buyurun.

Av. Dr. Cahit Suluk: Hepinizi önce saygıyla selamlıyorum. Bugün sizlere telif haklarından bahsedeceğim. Telif haklarının geneli değil de, sadece yayın sektörünü ilgilendirdiği boyutuyla konuyu ele almaya çalışacağım. Ancak sanıyorum sizlere bir fotokopi dağıtıldı. Dağıtılan şemada fikri mülkiyetin adeta bir ağacı gibi, orada göreceksiniz, fikri mülkiyet deyince, iki ana kategori bulunmakta, bunlardan birisi, siz yayıncıları doğrudan ilgilendiren telif hakları veya fikir ve sanat eserleri, diğer kısım ise, sınai mülkiyet hakları dediğimiz, patent, marka, endüstriyel tasarım gibi, Türk patent Enstitüsünden alınan belgelerle korunan birtakım haklar söz konusu. İki ana kategori var, fikri mülkiyet hakları altında. Biz sadece telif hakları veya fikir ve sanat eserleri kısmını, yine sadece yayın sektörüyle ilgili sorunları ve problemleri tartışacağız. Bildiğiniz gibi, 2004 yılında korsanlık yasası diye bir yasa çıktı. Sanıyorum hepinizin haberi vardır bu yasadan. Bu yasa çıktıktan hemen sonra, bir ay içinde bir sempozyumda, ben şu ifadeleri kullanmışım: ***“Artık yayıncıların ve dağıtımçıların karpuz ticareti yapmadıklarının farkına varma zamanı gelmiş, belki de geçmektedir. Fikir ve sanat eserleri gibi bir alanda ticari faaliyette bulunmak özellik arz etmektedir. Fikri mülkiyet hakları, masa ve sandalye gibi maddi mülkiyet haklarından farklı bir hukuki rejime tabidir. Bu bağlamda, kanun koyucu tercihini daima eser sahibi, söz gelimi, kitap yazarı lehine yapmıştır. Bu***

bağlamda, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), eser sahibi lehine yorum kurallarıyla doludur. Klasik hukuk mantığı ile yaklaşılarak sorunların üstesinden gelinemez. Örneğin bir yayınevi, herhangi bir yazarla yayın sözleşmesi yaparken, fikir ve sanat eserleri kanununun 52 nci maddesini dikkate almak zorundadır. Bu bağlamda yazarın tüm mali ve manevi haklarını telif haklarını, X yayına devrettiği şeklindeki bir ifadenin altına imza atması yeterli değildir. Böyle bir sözleşme tümüyle geçersiz olduğundan yayınevi yayınladığı eserin korsanı durumuna düşmektedir. Yazar hangi haklarını devrettiyse, sözleşmede bunlar tek tek belirtilmelidir. Eserle ilgili her sözleşme kendine has özellikler göstermektedir. Bu nedenle her sözleşme tipinde dikkat edilmesi gereken hususlar birbirinden farklıdır”.

Bu ifadeler bugün için de geçerli. Güncelliğini yitirmemiş durumda. Sorunlara birazdan geleceğim. Ben önce bu yeni yasanın yani korsanlıkla mücadele yasası, telif hakları yasası içine monte edilen yeni yasadaki biraz söz etmek istiyorum sizlere. Yasada korsan tabiri tanımlanmadı. Korsan kavramı şöyle tanımlanabilir: Sahibinden izin almaksızın, orijinal bir fikir veya sanat eserinden, doğrudan veya dolaylı şekilde çoğaltma yapılarak elde edilen ürünler korsandır. Şimdi korsanlıkla mücadele bağlamında bu yasa bir miktar fayda sağladı. Mesela, 2004 yılında bu yasa çıkmadan önce yayın sektöründe % 50 gibi bir korsanlıktan bahsediliyordu. Yani legal olarak çıkan yayınlar kadar neredeyse, legal olmayan, korsan şeklinde çıkan yayınlar var idi. Bunun tabii zararı herkese, sadece siz yayıncılara değil, aynı zamanda yazara, aynı zamanda toplumun geneline, aynı zamanda devletin vergi kaybı gibi, birçok yönleri bulunmakta, kayıt dışılık. Özetle, birçok yönüyle toplumun geneli bu işten zarar görmektedir. Yasa bir ölçüde fayda getirdi. Bunu inkâr edemeyiz. Ancak sorunlar hala çok büyük. Bir tepe gibi, önümüzü ufku görebilecek durumda değiliz şu anda. Önümüzde duran bir dağ gibi adeta. Önümüzü göremiyoruz, sorunlar nedeniyle. Neden? Ticaret Odasında bulunuyoruz. Burada oda mensupları da çok iyi bilirler ki, bir yasa yapılırken önce birtakım politikalar belirlenir. Birtakım ticaret, ekonomik, kültürel her ne ise, sosyolojik açıdan o yasanın altında yatan birtakım politikalar belirlenir. Bu politikalar doğrultusunda, *ilgililerin* ve *bilgililerin* görüşleri alınır ve daha sonra yasa metni kaleme alınır ve yasalaşır. Telif hakları yasası dediğimiz, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, kısaca FSEK, 1952 yılında yürürlüğe girdi. 1995 yılına kadar rutin olarak uygulandı. Nasıl söyleyeyim, yüksek performansı

olmayan yasalar arasındaydı ve az uygulanan bir yasa metniydi, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası.

Küreselleşme ile birlikte, 1994 yılında Dünya Ticaret Örgütü'nün kurulması, Avrupa Birliği ile gümrük birliğine girilmesi, fikri mülkiyet haklarını çok önemli hale getirdi. Bunun sonucunda da 1952 model yasanın değişmesi gündeme geldi. 80 kusura maddelik yasanın aşağı yukarı yarısına yakını, yaklaşık 40 maddesi büyük ölçüde değiştirildi. Ve 1995 yılında çok ciddi bir değişiklik geçirdi. Neden? Günün şartlarına uyarlanması, internet gibi yeni teknolojiler nedeniyle yayından, müzikten, sinema sektöründen aklınıza ne geliyorsa, telif hakları deyince, bütün sektörleri ilgilendiren boyutlarıyla birtakım değişiklikler yapılması gerekiyordu ve 1995 yılında bu değişiklikler yapıldı. Bunlar yapılırken yurt dışındaki birtakım mesela Avrupa Birliği'nin birtakım temel metinleri var, oralardan tercüme, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) diye bir teşkilat var. O kurumun hazırlamış olduğu birtakım uluslararası sözleşmeler var. Türkiye'de bu sözleşmelerin bir kısmına taraftır, o sözleşmelerden de birtakım kısımlar, adeta aşırılarak yasaya monte edildi. Yani tercüme niteliğinde birtakım çalışmalar sonucunda önünüze bir yasa metni konuldu. Bu sorunlu yasalaşma, meyvelerini olumsuz bir şekilde ortaya koyunca, 2001 yılında tekrar yine yaklaşık 30, 40 madde tekrar değişmesi gerekti. 2001 yılında. 95'ten 2001'e ne değişti? Çok şey değişmedi açıkçası. O zaman neden değişiklik ihtiyacı duyuldu? Çıkan yasanın kendisi bizzat sorun üretiyordu. Sonra ne oldu? Yine aynı sorunlar. Yani bir politika belirlenmemesi, *ilgililerin ve bilginlerin* doğru düzgün katkılarının olmaması, ilgililere sorulmuş olabilir, yani bu yasa metinleri hazırlanırken sizlerin önüne gelmiş olabilir. Ama görüşleriniz yasa metnine doğru düzgün yansıyor mu? Ve uzman eller yoluyla mı bunlar kaleme alındı mı? Telif hakları çok teknik bir alandır. Onun için ben biraz önce bir paragrafı affınıza sığınarak okudum. Siz karpuz ticareti, domates ticareti yapmıyorsunuz. Siz çok nitelikli bir ticaret yapıyorsunuz. Atıyorsunuz diyebilirsiniz. Biraz sonra gerekçelendireceğim bu görüşümü. Yasada birtakım temel düzenlemeler var. Ve bunların % 95'i yayıncıların aleyhindedir. Onları da tek tek ifade edeceğim sizlere, bu görüşlerimi destekleyeceğim. Özetlersem siz herhangi bir mal ticareti yapmıyorsunuz, özelliği bir alanda ticaret yapıyorsunuz. Dolayısıyla yasaya çok daha vakıf olmak durumundasınız. Değilse başınıza her şey gelebilir.

Yasa koyucu hızını alamadı, aynı sorunlar nedeniyle, 2004 yılında FSEK'i bir daha değiştirdi ve yine 30, 40 madde. Bu ne laubalilik. Dalga mı geiyorunuz? Çok zgnm, bu da netice vermedi, vermesi mümkün değildi. Çünkü dediğim gibi, ilgili ve bilgili bu alanda uzman kişilerin denetiminden geçmeyen bir yasalaşma süreci, iki tane bürokratin yaptığı yasa, hukukçu dahi olmayan insanların yaptığı yasanın getireceği sonuçlar bunlardı. şu anda bu konuyla ilgili tekrar bir yasa çalışması var. Haberiniz var mıydı bilmiyorum ama tekrar bir iki ay önce bir sanatçılar bir baskın yaptılar Ankara'ya. Onun sonucunda efendim yasada biz bir daha değişiklik yapacağız ve aynı tecrübesizlik, aynı denetimsizlik, aynı bilgisizlik, aynı laubalilik devam ediyor şu anda. Bu kadar teknik bir alanda, hakikaten bilgili olmayan insanların eliyle yapılan bir yasa. Ben şunu söylemiştim, 2004 yasaları tartişılırken, hiç unutmam The Marmara Otel'de, Sayın Kültür Bakanı da oradaydı. Kavga yaptık orada. Yasa yürürlüğe girdikten 6 ay sonra yeni yasa çalışmalarına başlarsınız demiştim. Ve gerçekten öyle oldu. Çok yazık. Netice almak mümkün değil bu şekilde ve 1952 yılındaki bir alman profesörü, Ernest Hirsch'in yapmış olduğu yasa, şu anda adeta tahrif edildi. O günün şartlarında yapılan, kendi içinde belli bir tutarlılığı olan, günümüz şartlarına elbette cevap vermiyor. Mümkün değil cevap vermesi, o gün internet yoktu, bilgisayar yoktu vs. Onu uyarlayacaktınız bugüne, uluslararası anaşmaları vs. bunları dikkate alarak uyarlanması gerekiyordu. Hepsi buydu. Ama siz yasayı tahrif ettiniz, gelinen nokta bu.

Peki, şimdi yayın sektörünü olumsuz yönde etkileyen yasadaki hükümler neler? Doğrudan oraya geçmek istiyorum.

1-) Eser sahibi, daima bir gerçek kişidir. Yayıncı olduğunuz için sizin sektörde eser sahibi yazardır. Mali hakları, manevi haklar değil, mali hakları süre, yer ve muhteva itibariyle sınırlı ya da sınırsız, karşılıklı veya karşılıksız şekilde başkalarına devredebilir veya lisans (ruhsat) verebilir. Yani sadece kullanım haklarını devredebilir. Veya mülkiyetin tamamını devredebilir. Sınırlı veya sınırsız, muhtevasını bölerek veya bölmeden, süreyle veya süresiz bir şekilde devredebilir veya lisans verebilir. Sözünü ettiğim 48. madde hükmüdür.

Hemen 52 nci maddeye geçmek istiyorum. *Mali haklarla ilgili sözleşme ve tasarruflar, yazılı olmalı ve konuları olan haklar ayrı ayrı gösterilmelidir.* işte affınıza sığınarak

söylüyorum. Zurnanın zırt dediği nokta burası uygulamada. Bir defa, yayıncı biz buna neşir mukavelesi diyelim veya yayın sözleşmesi diyelim. Yazarla yayıncı arasındaki yayın sözleşmesinde birtakım hükümler. Ben uygulamadaki birçok sözleşmeyi gördüm, çoğunun yetersiz hatta yanlış olduğunu söyleyebilirim sizlere. Birçoğu da yetersiz olduğu için yayıncıların aleyhindedir, lehine değil. Eksikliklerin tamamı, aşağı yukarı tamamı yasa koyucu tarafından eser sahibi yani yazar lehine doldurulmuştur. 52 nci maddede mali hakların konuları, ayrı ayrı gösterilmelidir, hem de yazılı olarak tek tek belirtilmelidir. Bu düzenleme sizin açınızdan çok büyük önem taşıyor gerçekten. Mesela ben telif haklarımın tamamını, işte falanca yayınevine devrettim, süresiz şekilde. Bir şey ifade etmiyor. Yarın mahkemeye gittiğinizde, yazar sizden tekrar tazminat ister. Ve siz kendi kitabınızın korsanı konumuna düşebilirsiniz. Bunlar gerçek, yani bunları yaşıyoruz biz. Bir sürü Yargıtay kararı var. Neden böyle? Çünkü Yargıtay 52 nci madde hükmünü emredici kural olarak kabul ediyor ve devredilen veya lisans verilen haklar tek tek belirtilmediği sürece, ben bütün haklarımı, telif haklarımı devrettim gibi bir sözleşme geçersizdir diyor. Şimdi bu çok temel bir sorundur. Çünkü uygulamadaki birçok sözleşme hep bu şekilde, yani büyük çoğunluğu bu şekilde ifade edilmiş.

Peki, sözleşmeyi nasıl yapacaksınız? 52 nci maddeye uygun bir sözleşme, ben bugüne kadar pek görmedim. Ama tek tek belirteceksiniz, hangi hakları devraldığınızı. Mesela kitapla ilgili mali haklar, nedir bunlar, çoğaltma, yayma, gerekirse temsil, gerekirse işleme, bunlar yasada geçiyor. Bunları tek tek yazacaksınız. Örnek vereyim sizlere, bir yazarın 1950 yılında kitabını bastınız ve bir sözleşme yaptınız. Tüm haklarını devraldık diyerek rahatlıyorsunuz. Sözleşmeyi de cebinize koydunuz. Daha sonra kitap çok tutuldu. Mesela 100 temel eser arasına girdi, ondan sonra başınız derde girmeye başlıyor. Örneğin siz tuttunuz, kitap çok meşhur olduğu için bunu bir sinemacıyla anlaşıp sinemaya uyarlamak istediniz. Sözleşmenize bakacaksınız, eğer sinemaya uyarlama hakkı sizde değilse o hak yazarda veya onun mirasçılarındadır. Böyle bir konuda kesinlikle davalara muhatap olacaksınız ve ciddi sorunlar yaşayacaksınız.

Başka bir örnek. Siz bütün hakları devraldım dediniz ya, ama işleme vesaire lafı geçmedi orada. Tuttunuz kitabınızı, iyi bir roman, İngilizceye tercüme yaptırmak istediniz. O sözleşme size o hakkı vermiyor. Bunun İngilizceye tercüme, yani işleme

hakkı yazar veya onun mirasçılarındadır. Kısacası, sözleşmenizde özel olarak düzenlemediğiniz herhangi bir mali hak üzerinde tasarruf yetkiniz bulunmamakta, yayıncı olarak. Bu hakların tamamı yazarda veya onun mirasçılarındadır.

2-) Çok daha ilginç bir hükümden bahsedeyim sizlere, yasa diyor ki, yazar olarak ben mesela X yayınlarından bir kitabım yayınlandı. Şimdi bu kitabın yazarı benim, eser sahibi benim, mali haklar benim yayıncımda. Peki, X yayınları bu kitap üzerinde mali hakları devralırken neleri devraldı. Sadece çoğaltma ve yayma haklarını devraldı. Bunun tercüme hakkı yine bende. Bu kitabın herhangi bir dile çevrilmesi, eğer sözleşmede bir hüküm yoksa yasa benim yanımda. Bu kitaptan çıkıp bir televizyonda yâda radyoda pasajlar okunması, yani temsil hakkı yine yazarda. Yayıncıda değil.

3-) Sizin kanununuz aslında telif hakları kanunu değil. Sizin kanununuz sizin sözleşmenizdir. Onun için benim tavsiyem sizlere sözleşme sizin bu kanuna alternatif bir kanun oluşturmanız gerekiyor. Yani kendi sözleşmenizi yapmanız gerekiyor. Nasıl yapacaksınız o sözleşmeyi, bu kanundaki emredici kurallara aykırı olmamak kaydıyla lehinize ne varsa, koyacaksınız sözleşmeye. Bu da kolay bir şey değil açıkçası, çok zor bir şey gerçekten. Neşir mukavelesi için ayrı bir sözleşme tipi hazırlanmalı. Yine eser sipariş sözleşmesi için ayrı bir sözleşme hazırlanmalıdır. Yani her bir olayla ilgili ayrı bir sözleşme tipi hazırlamanız gerekiyor.

4-) Yine çok enteresan bir konu, ben konunun anlaşılması için kendi somut örneğimi veriyorum, bağışlayın onun için. X Yayınlarına mali haklarımı devrettim. Sözleşmede herhangi bir hüküm olmadığını düşünün. X Yayınları, söz gelimi 10 sene sonra bir sıkıntıya girdi ve elindeki bütün sözleşmeleri bir başka yayınevine sattı. Bunlar olan şeyler, uygulamada. Devralan yayınevi, benim kitabın ikinci baskısını veya 5 inci baskısını yaptı. Sözleşmeye bakarım. Sözleşmede eğer hayat yayınları bu kitabın telif haklarını yani mali hakları, yani yayma ve çoğaltma haklarını bir başkasına devredebilir diye sözleşmede özel bir düzenleme yoksa, devredemez. Geçersiz devir. Ve o benim kitabımı basan ikinci yayınevi korsanlık eylemini işlemiştir. Yasa açık, çok açık. Madde 49 hükmüne bakınız.

5-) İleride çıkarılacak mevzuatın eser sahibine tanıyacağı mali hakların devri veya lisansa konu olması geçersizdir. 51. madde hükmü emredicidir. İlerde ne bileyim işte

internette yayma diye bir hak çıktığını düşünün. Bu hak da yine yazardadır ve bunun devri de geçersizdir, ona yapacak bir şeyiniz yok. Orada yazar eser sahibi lehine yorum ilkesi yine geçerlidir.

6-) Başka bir konu, yine ben uygulamada sıkça rastlıyorum. Bir yayınevinden gitmiş vatandaşı böyle sözleşme satın almış, telifleri, artık yayınevi batmıştır, göçmüştür. Yetkisiz bir kişiden mali bir hakkı iktisap eden kişinin iyi niyeti korunmaz (FSEK m. 54). Şimdi kuralı uygulayalım herhangi bir somut olaya. Yetkisiz bir kişiden mali bir hakkı iktisap eden yani devralan veya lisansını alan kişinin iyi niyeti korunmaz. Şimdi siz tuttunuz bir yayınevinden veya bir kişiden devraldınız. Size dedi ki, söz konusu kitabın telif sözleşmesi elimde, bunu size devretmek istiyorum. Siz de tuttunuz devraldınız ve daha sonra kitabı yayınladınız. Ondan sonra asıl telif hakkı sahibi çıktı ortaya ve size davalar açtı. Kazanır. Ve siz kaybedersiniz. Alabiliyorsanız yetkisiz kişiye verdiğiniz parayı geri alırsınız. Yapacağınız tek şey bu.

7-) Yine başka açık bir düzenleme. Sözleşmede onu biraz önce ifade etmişim ama vurgu yapmak istiyorum. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, mali bir hakkın devri veya bir ruhsatın (lisansın) verilmesi, eserin tercüme veya sair işlenmelerini kapsamaz. Yine 55. madde hükmü de oldukça açık. Hükme göre, sözleşmenizle kararlaştırmadıysanız mali bir hakkı devir veya lisans almanız, söz konusu eserin işlenme hakkını size bahşetmez.

8-) Yine başka bir enteresan hüküm. Esere konu olan nüshaların mülkiyetinin devri, fikri mülkiyetin devri anlamına gelmez. Örnek vereyim size. Uygulamada sıkça karşılaşılan bir konu, bir tablo düşünün. Bir bankaya siz tablonuzu ressam olarak sattınız. Tablonun mülkiyetini sattınız. Telif hakları sizdedir. Hem mali haklar, hem de manevi haklar. Evet, o tablonun mülkiyeti, çıplak mülkiyeti bankaya geçmiştir. Sözgelimi o tabloyu kullanarak mesela promosyon olarak kullanacağı bir takvime basarsa banka suç işlemiş olur. O telif hakkı size aittir. Bu nedenle de yeniden sizden izin alması gerekir. Tablonun mülkiyeti bankaya sadece o tabloyu duvara asması için devredilmiştir. Onun ötesine gidemez. Yani şunu anlatmaya çalışıyorum. Eskiden hani bir tabir vardır, bir koyundan bir post çıkar. Telif haklarında bir koyundan 9 tane post çıkar. Hiç endişe etmeyin 9 tane post çıkartırız biz hukukçular olarak. Hakikaten

sonsuz mali haklar doğuyor, kendi içinde birtakım haklar doğuyor. Yine yasanın, yazarın yani eser sahibi lehine yorum kurallarıyla dolu olduğunu görüyoruz.

9-) Başka bir düzenleme. Bir trafik kazasında, birine bir zarar verdiniz, gittiniz bir başkasının aracına çarptınız. Zarar kaç para, 5 milyar. O zaman 5 milyarınızı isteyebilirsiniz. Öyle değil mi? Çocuğunuz başkasının camını kırdı, camın ancak parasını isteyebilirler. Telif haklarında durum farklıdır. 3 katı tazminat vardır telif haklarında, yine eser sahibi lehine yorum. Korsan baskı olduğunu düşünün. Ne kadar kitap toplatıldı, 10 bin adet kitap tespiti yapıldı diyelim ki, izinsiz olarak 10 bin adet baskı, ne kadar telif, 10 milyar. Bu durumda 30 milyar ödemek zorundasınız.

10-) Telif hakları meselesi, patentten filan da farklıdır. Telif haklarının çok farklı bir düzenlemesi vardır. Mesela patentlerde 3 katı tazminat filan yok. Telif yasalarına göre işçi işveren ilişkisinde manevi haklar vardır. Adın belirtilmesi, kamuya sunma, eserde değişiklik yapılmasını önleme gibi manevi haklar vardır. Bu haklar, eser sahibinde olup devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir. Patentte, markada, tasarımda bu tür haklar yoktur. Sadece patent ve tasarımlarda adın belirtilmesi hakkı vardır, o kadar. İşçi, işveren ilişkisinde, mesela buluşun sahibi işverendir. Hiç tartışmasızdır, nettir yani. Telif haklarında öyle değil. Bu sorunları sadece Türkiye mi yaşıyor? Hayır. Tüm dünyada böyledir bu mesele. Peki, batıdaki yayıncılar nasıl yapıyor? Adam gibi oturuyorlar, sözleşmeler hazırlıyorlar, yasa çıkarken duyarlı oluyorlar. Tecrübeli avukatları var bu konuda, onları devreye sokarak, kendi lehlerine olan birtakım düzenlemeleri çıkarmaya çalışıyorlar. Yani lobi faaliyeti yaparlar ve netice almaya çalışırlar. Çok teknik bir yasa ile karşı karşıyayız. Yayıncıların aleyhine olan bir dizi düzenlemelerle karşı karşıyayız. O zaman çaresi yok mu? Elbette her şeyin çaresi var. 2004'deki düzenlemeyle size örgütlenme imkânı getirildi. Türkiye'de bir meslek birliği furçası çıktı bu son dönemde, müzisyenler, sanatçılar, oyuncular herkes meslek birliği kurmaya başladı. Eser sahiplerinin de meslek birlikleri var biliyorsunuz, ama siz yayıncılar da artık meslek birliği kurabiliyorsunuz. Benim önerim sizlere örgütlenmeniz yönündedir. Bu bir. İki, kendi kanununuzu kendiniz yapacaksınız, çok net söylüyorum. Yani sözleşmeler hazırlayacaksınız, hazırlatacaksınız. Ben buna, kendi kanununuzu kendiniz yapacaksınız diyorum. Çünkü yasa sadece eser sahibini düşünmüş, iki taraf arasındaki dengeyi bence biraz eser sahibi lehine kaçırmış. Tamam, zayıfı koruyalım. İş hukukunda da vardır bu

kural. İşçiyi koruma kuralı. Ancak FSEK korumanın dozunu biraz kaçırmış gibi geliyor bana. Yazar zayıf olduğu için veya eser sahibi zayıf konumda olduğu için, siz yayıncılarda sermaye olduğunu düşünen yasa koyucu, hep eser sahibi lehine birtakım düzenlemeler getirmiş. Bunların bir kısmı da emredici, ona yapacağınız bir şey yok. Uygulamada bütün manevi hakları devreden bir sürü sözleşme var. Hepsisi geçersiz, hiç anlamı yok yani. 3 gün sonra mahkemenin önüne geldiğinde, o kısımların tamamı geçersiz. Hiç dikkate alınmayacaktır. Üç, kanun çalışmalarında aktif görev alınması gerekiyor. Meslek birliği çatısı altında bunun yapılması, çok doğrudur. Bir sürü çatlak ses çıkacak yerde, tek bir noktadan tek bir vuruşun yapılması daha doğru olacaktır. Ve kendi sektörünüzü ilgilendiren boyutuyla, yasayı tamamıyla elden geçirip, neler yapılabilir bu konuda, ne tür adımlar atılabilir, bunlar düşünülüp birtakım gerekçeleriyle birlikte, yasa koyucunun önüne koymanız gerekir. Ciddi bir çalışma gerektirir bu tabii.

11-) Benim dikkatimi çeken bu şey, yasaya tekrar baktığımda aklıma geldi. Bağlantılı haklar vardır. Duymuş olmanız lazım. Başka bir adı komşu haklar. Şimdi bu bağlantılı haklar arasında kimler var. Radyo-TV kuruluşlarının yayınları üzerindeki hakları vardır. Sizle çok benzeşir. Radyo-TV kuruluşlarının yayınları üzerindeki hakları. Film yapımcılarının hakları vardır. Fonogram yapımcılarının hakları vardır. Bir de icracı sanatçıların hakları vardır. O icracı sanatçıları bir tarafa koyalım. Çünkü biraz farklılaşıyor, ama fonogram yapımcıları, film yapımcıları ile radyo-TV kuruluşlarının yayınları üzerindeki hakları, daha doğrusu bu hakların verilme gerekçeleri, aslında sizinkilerle aynı. Nedir o? Şimdi biz eser sahibini niye koruyoruz? Adam tekrar eserler meydana getirsin, teşvik ediyoruz yani, teşvik primi veriyoruz. Adam üç kuruş bu işten kazansın veya itibar kazansın ki, ondan sonra yeni eserler meydana getirebilsin. Peki, yapımcılar bir eser sahibi mi? Hayır. Bunlar bir eser meydana getirmemiş, bir eserin pazarlanması veya kamuya duyurulması ile ilgili kuruluşlar bunlar. Peki, yasa koyucu onları niye destekliyor? Kültüre yatırım yaptıkları için. Peki, yayıncı ne yapıyor? O da kültüre yatırım yapıyor. Aynı gerekçe orada da var, ama ona böyle bir hak tanınmamış. Yalnız maalesef bu sorun sadece Türkiye'de değil, dünyada böyle. Onun için yani eğer bu sorun Türkiye'de olsa, bunu hemen çözerdik sizinle. Ama dünyada bu sorun var. Demek ki dünyadaki yayıncılar da bu meseleyi çok ciddiye almamışlar, fonogram yapımcıları kendi haklarına sahip olmuşlar. Radyo-TV sahibi olmuş, film yapımcıları sahip olmuş ama iş yayıncılara gelince, onlar bu işi fazla

dikkate almamışlar, lobi faaliyetleri yapamamışlar, ya da az yapmışlar. Benim yorumum bu. Aynı gerekçeler orada da var. Türk yasa koyucusunun önüne getirilebilir bu, böyle bir hakkı tanımak, Türkiye'de tanımak uluslararası anlaşmalara da aykırı değildir. Uluslararası anlaşmalar çünkü, minimum standardı belirtir. Belli bir standartta korumak zorundasınızdır. Daha üste koruma getiriyorsanız ben bir şey demem der, uluslararası anlaşmalar. Bunu gündeminize almanızda yarar var diye düşünüyorum.

12-) Türkiye'de sinema kanunu diye bir kanun çıktı, haberiniz oldu mu bilmiyorum. 2004 yılında. Ama yayıncılarla ilgili kanun çıkmadı benim bildiğim. Bu da yine meslek birliği çatısı altında çalışılması ve üzerinde durulması gereken bir konu diye düşünüyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Başkan: Değerli hocam çok teşekkür ediyoruz. Hocam bize yayıncılarla ilgili fikir ve sanat eserleri kanununu anlatmak yerine, pratik olarak karşılaştığımız sorunları dile getirmeye çalıştı. Bunlara kendi karşılaştığı, gerek akademik olarak, gerek pratik mahkemelerde, dava konusu olan tarafıyla açıklamaya çalıştı. Bunlarla ilgili bizlerin de karşılaştığı, aklımıza takılan bazı sorularımız varsa, hocamıza bunları yöneltmek isteriz. Eğer arzu ederseniz bir 10 dakika size bir çay ikramımız olsun. Peki, hazırın çay ikramımızı erteleyelim diyorlar. Sonunda o zaman hep beraber çay ikramımızı yapalım. Sorularımızı alalım ve cevaplarını hocamız vermeye çalışsın bize. Mikrofonumuzu getirebiliyor muyuz arkadaşlar. Geliyor herhalde. Peki, efendim önce siz, buyurun. Kayıtlar için bize lazım. Kendinizi de bir tanıtırsanız memnun oluruz.

Günel Altıntaş: Seçme kitaplar yayınevi sahibiyim. Ayrıca şair, yazar olarak da tanınıyorum. Şimdi efendim benim en çok sıkıntısını çektiğim şeylerden bir tanesi, nitelikim biraz önce avukat arkadaş, korsan tanımını yaparken şunu söyledi. Eser sahibinin izni olmaksızın basılan her şey korsan oluyor. Bu konuda kanunun bu tanımının önce değişmesi gerekir. Çünkü biraz önce başka bir örnek de verdi, söz gelişi bir yayınevi battı, battı yahut kapandı, haklarını başkasına devrettiği zaman, o devri alan, yazar devre izin vermemiş olması yüzünden, onun da korsan olduğu şeklinde, kanunu o şekilde anladığını belirtti. Şimdi hâlbuki bunlar iyi niyetli şeylerdir ve bunlarda korsan yoktur. Korsan tanımının mutlaka bu işlerden ve şeylerden ayırmak lazımdır. Ben çeşitli antolojiler yaptım, şiir antolojileri, şarkı sözü antolojileri

filan gibi. Şimdi bakıyorsunuz orada mesela bir şair diyelim 1940 yılında, 50 yılında ölmüş, tabii onun bu hakları da çocuklarına, torunlarına geçmiş, onu bulmanın imkânı yok. Yani hem sayı olarak çok kişi mesela, bir ufak şarkı kitabında diyelim, şarkı sözü yazarı 100 tane var. Onlara telif verilse, her birine ancak birer lira düşer. Oysa onların o adreslerini ve izinlerini temin edebilmek için yapılacak harcama o telifi 10, 15 kat aşar. Dolayısıyla onlara ulaşmanın o kadar çok sayıda insana ulaşmanın ve onları oraya toplamanın imkânı yoktur. Şimdi bu telif hakları kanunu çıkmadan önce biz şair olarak başka kavgaların peşindeydik. Mesela diyelim Mehmet Fuat antoloji yapmış da beni almamış, vay nasıl almazsın beni diye. Yahut Asum Bezirci yapmış da öteki almamış. Nasıl sen beni almazsın diye, bugün bu telif hakları yasası bir şantaj yasası haline geldi. Herkes bekliyor ki, keşke beni alsa da dava etsem de 4 yıl hapis var çünkü. 4 yıldan 6 yıla kadar. Bir şey koparabilsem diye, şimdi bu artık insafla bağdaşır bir şey değil. Ataol Behramoğlu beni gördü, dedi ki Günel sana bir müjdem var. Nedir? İşte antolojime seni aldım. Bana müjde veriyor. Hâlbuki öbürü ah keşke alsa da tepesine binsem diyor, böyle kanun olur mu? Bu kadar insana yetişmesi mümkün değil, mümkün olmayan şeyi yapmayı bir kanun adamdan isteyebilir mi? Ben yıllar önce bir hikâyeye okudum. Maposandan, altında bir ad vardı, çeviren adı, o adamı hiç tanımıyorum. Hikâyeyi de çok sevdim, almak istiyorum bir yere. Bir türlü onun mirasçılarını, kaç tanedir, Amerika'da mıdır, Türkiye'de midir, nerede bulacaksınız da alacaksınız? O zaman bu telif hakları yasası, o çeviriyi yapan yani işlemeyi yapan kimsenin hakkını korumuyor. Onu öldürüyor. Hâlbuki ben ona ulaştım, 3 kuruş, 5 kuruş verir alırım antolojiye. Bunu önlüyor, yani telif haklarını korumuyor, tersine yok ediyor. Sonra başka bir şey daha var, mesela yine Hemingway'den bir hikaye basmak istedim. O zaman Hemingway'e bir 50 dolar versem, 50 dolar da çevirmene versem, 10 hikaye olsa içinde, 1000 dolar. Zaten basacağım kitabın da değeri o kadar eder yani. Müracaat ettim, ajansına not aldılar, 2 ay sonra telefon ettim, bana demiyorlar yazmadık, yazmıyoruz, uğraşmıyoruz biz bu işlerle diye, siz 50 dolara Hemingway yayınlayamazsınız bayım dedi. Yani Hemingway mesela aynı şey başka türlü de oluyor. Diyelim ki Yapı Krediye düşmüş, ne bileyim ben Sait Faik'in telif hakkı, Yapı Kredi insan değil ki gidip konuşamıyorsun ki, orada birtakım memurlar var. Onların da af edersiniz umurunda değil. Bir şey yaptığınız zaman izin vermiyorum diyorlar. Hâlbuki Sait Faik sağ olsa, herhalde izin de verir, her şey de olur. Bu türlü firmaların eline geçtiği zaman zaten şey olmaktan çıkıyor, yani bir iki yaratıcı, işlemeci arasındaki ilişki olmaktan da çıkıyor. Şimdi

özüm olarak ben burada iki Őey önerebilirim. *Birincisi*, bu ufak Őeyler, mesela demin verdiđim gibi, örnek, 1 milyonsa diyelim bir tek liraysa telif. Bu gibi sadaka kadar olan Őeylerin peŐine dűŐülmesin. *İkincisi*, bir fon oluşturulabilir. O fona yatırılabilir. Hiç o zaman da gerek kalmaz yani, benim gidip Őuna, buna boyun eđmeme, parası neyse yatırırım, yapacađım çűnkű, sonuçta ben de bir iŐlemeciyim, yani bir antoloji yaptığım zaman kanun beni de koruması lazım. Korsan saymaması lazım. Ben bunun parasını bir yere yatırarak yapacađım eserde, bunları kullanabilmeliyim, kötü niyet cezalandırılabilir. Kötű niyetli olursam, onun Őerefini, haysiyetini rencide edecek Őekilde kullanıyorsam, elbette cezası var ama iyi niyetli, onu onure edecek Őekilde kullandıktan sonra bunun önlenmemesi, tersine teŐvik edilmesi lazım gelir diye dűŐünüyorum. Peki, teŐekkűr ederim efendim.

Başkan: Biz teŐekkűr ederiz. Deđerli hocam, hemen cevap vermek ister misiniz, birkaç tane daha soru alalım mı?

Av. Dr. Cahit Suluk: BaŐkaca soruları alalım lűtfen!.

Başkan: Arkada bir beyefendi, önce el kaldırmıŐtı, sizden ricam, tamam hocam.

Mehmet Bilen: Bilen yayıncılık. Bugűnkű acaba bu konunun içine süreli mevkuete yayıncılığı giriyor mu? Yani süreli yayıncılıkların da bayağı ilginç çeliŐkili bazı durumları var, hukuki durumları var. O da bu kapsama girebiliyor mu? Őimdi patent dairesi ile sınai műlkiyet hakkı ile basın kanununda bizim isim imtiyaz haklarının basın savcılıklarına olan tescillerimiz çeliŐiyor. Yani biz İstanbul'da veya Ankara'da isim alıyoruz, yayın yapıyoruz. Basın Kanununa göre, Ankara'da hiç yayın yapmayan, Ankara'da değil de, herhangi bir fuarcı gidiyor, bizim adımızı Ankara'da tescil ettiriyor, patente. Ben diyor yayıncıyım. Hâlbuki yayıncı filan değil. Biz burada yasaya göre bunu yapıyoruz. Öbürű de karŐımıza çıkıyor, bende diyor bu hak. Hak var ama ortada bir ürün yok, bir Őey yok. Hâlbuki biz burada kanuna göre yapmıŐız, burada büyük bir çeliŐki var yani, özellikle dergiler konusunda bunu aslında oda da hakikaten değinirse, çok iyi olur. Yani cemiyeti de ilgilendiriyor. Çok büyük bir boşluk var. Bu konuda da bir açıklama yaparsanız iyi olur.

Başkan: Buyurun hocam siz cevap verin.

Av. Dr. Cahit Suluk: Şimdi bu tabii çok ilginç bir nokta. Ama aynı mesele odanın içindeyiz şu anda, ticaret sicili bakımından da geçerli. Yani birtakım firmaların ticaret unvanları, başka birisi tarafından marka olarak tescil edilebiliyor Türkiye'de. Neden? Çünkü bilgisayarlaşma oranının düşük olması, denetimsizlik, vs. vs. ve ticaret sicilleri, il sınırları dâhilinde tutuluyor, Yani İstanbul Ticaret Odasında A şahsı adına kayıtlı biri isim, Gaziantep'te B'ye verilebiliyor. İşte ne bileyim Trabzon'da başka birine verilebiliyor. Çekirdek unsur vardır. Atıyorum Gökkuşluğu, bilmem ne yayıncılık limited şirketi, buradaki çekirdek unsur Gökkuşluğu lafıdır. Önemli olan odur, onun eklerinin değişmesi, bir şey ifade etmez. Markada da öyledir. Markada mesela Gökkuşluğu markası, ne ile ilgili alındı, yayıncılık sektörü ile ilgili alındı. O zaman bunun arasında problem yaşanıyor. Yani ticaret unvanı A firmasında, Gökkuşluğu bilmem ne limited şirketi B firması ise, Türk Patent Enstitüsünden gökkuşluğu diye bir marka belgesi alıyor. O zaman hak kimin? Mahkeme uygulamasına baktığımızda, ilk bunu kim kullandıysa, ona veriyor. Bu uygulama, maalesef size bir yük getiriyor. Unvanınızı veya kullandığınız herhangi bir unsuru, aynı zamanda marka olarak da tescil etmeniz gerekiyor. Değilse, sorunlar yaşayabilirsiniz, bu her zaman böyle değil, mesela Yargıtay bazen bakıyorsunuz, ilk kullanan kim bunu, ilk kim meşhur etti diyor. Falanca. O zaman diyor, marka kimin adına, filanca'nın adına, onunkini iptal ediyor. Markayı size veriyor ve siz gidip bunu daha sonradan tescil yapılabiliyorsunuz. Uygulamada çok ciddi sorunlar var bu konuda. Bu bir marka hukukunun konusudur esas itibariyle, gerçi fikir ve sanat eserleri yasasında da kısa bir konuya değinmiş 82, 83 üncü maddelerde, sorun marka hukukunu ilgilendiriyor daha ziyade. Sorunun devamı mı vardı beyefendi?

Başkan Bilen: Ben bir ilave yapayım müsaade ederseniz hocam. Özellikle bu konu süreli yayın yapan yayıncılardan çok fazla sıkça gelen bir konu. Tesadüf oldu beyefendinin bunu sorması da. Erhan beyin açılış konuşmasında yaptığı İstanbul Ticaret Odası'nın fikri mülkiyet haklarıyla ilgili bir alt komisyonu var, bu çalışmalarını çok ciddi bir şekilde yapan komisyon. En son yapmış olduğumuz toplantıdaki gündemimizin birinci maddesi buydu. Bu konuyla ilgili hatta sektörden birkaç tane süreli yayın yapan kurumun temsilcilerini çağırdık onları dinledik ve onlarla ilgili bir girişimde bulunmak üzere de bir çalışmalarımız var. Sizden ricam Mehmet Bey, eğer bunu bir yazılı doküman haline getirir bize ulaştırırsanız, bizim elimizde doküman

olur, veri olarak biz bunu kullanmak isteriz. Peki, beyefendi. Peki Yelda Hanım aynı zamanda bizim fikri mülkiyet hakları komisyonumuzun üyesidir. Müsaade ederseniz, ilk söz hakkı onun olsun.

Yelda..: Estağfurullah teşekkür ederim. Biz ev sahibiyiz aslında, konuklarımıza öncelik vermemiz gerekirdi ama beyefendinin sorusu geçmeden bu konu ticaret kanunu ve markalar mevzuatı bakımından çok güncel bir konu, sayın başkanın da söylediği gibi, yeni ticaret kanunu taslak çalışmalarından zannediyorum hepimizin bilgisi vardır. Yeni ticaret kanununda bu konuda da ayrı hükümler var. Daha da Türk Patent Enstitüsü ile Ticaret Odaları nezdinde tutulan ticaret sicili datalarının aynı merkezde birleşip, sorgulanması gibi bir noktaya varılmak isteniyor. Yani bu şunu getirecek, dediğiniz gibi, ticaret kanununa göre bir taraftan sicillere, unvan, ticari işletme adı olarak tescil edilirken, bir taraftan başka bir konuda marka tescilinin önlenmesi bakımından doğru bir yöntem olacak. Ama bugün dahi şunu size söyleyebilirim, Türk Patent Enstitüsüne eskiden bir ücret yatırıp sorgulamanız mümkündür, bugün ise web sayfasına girip kendi markanıza benzer marka var mı, onu sorgulayabilirsiniz bir de önemli bir konu bu. Markalarla ilgili konuda iyi niyet esası pek mümkün olmadığı için, dava zaman aşımaları çok uzun, eğer tescil edilmiş markanız sizin daha öteden beri kullandığınız bir marka başkaları tarafından haksız tescil edilmişse, iptal davası açmanız her zaman mümkün. Ama süreli yayınların kendi başına eser olma niteliği o telif hakları konusu bakımından ayrı bir konu. Yani sizin ismi süreli yayınınızın ismi için soru sordunuz zannediyorum ama, niteliği itibariyle kendisi zaten bir eser, o eserin de adı, derginizin adı oluyor. Yani adıyla bütünleşmiş bir eser, içeriği başlı başına her sayfası ayrıca bu kanuna konu olabilecek bir konu. Teşekkür ederim.

Başkan: Biz teşekkür ederiz Yelda Hanım. Beyefendi.

Cem Ark: İyi günler. Universal dil hizmetleri ve yayıncılıktan geliyorum. Benim sorum işleme ve derleme eserler kapsamında yer alan ve var olan bir sorunla ilgili. Şimdi gerek sözlük, gerekse çeviri eserlerinin telif haklarının işleme ve derleme eserler kapsamında yer aldığı hepimizce bilinmekte. Yalnız ne yazık ki piyasada bu ürünlerin, birtakım küçük değişiklikler adı altında, başka isim veya yayın evi adı altında piyasaya sürüldüğünü görüyoruz. Şimdi çeviri eserlerinde, hangi orana kadar

yapılan değişiklikler, gerek üretici firmanın, yani çeviri işini yaptıran yayınevi veya çeviri işleme oldu, gerekse çevirmenin telif hakları kapsamında savunabileceği bir alana giriyor? Bunu öğrenmek istiyorum. İkinci sorum yine bununla bağlantılı olarak, iki dilli sözcüklerin bu bağlamda durumu nedir? Üçüncü soru, aslında benim asıl mesleğimle, çevirmenlik bu alanda da bu telif hakları da benim alanıma giren bir şey. Şu an çevirmenlik yapmıyorum, bir yayınevinde yöneticiyim. Fakat olayı daha da iyi yorumlamak ve daha kapsamlı, sağlıklı çözümler bulabilmek açısından, şunu da merak ediyorum. Mesela bir süreli yayın, bugün yabancı bir dile çevrilecek, İngilizce olabilir, Fransızca olabilir, bu web sitesinde yayınlanacak, süreli bir şekilde diyelim, çünkü bugün e-dergiler de var. Birtakım e-dergilerin yabancı dilde yayınlanması konusu, gündeme geldiğinde, web sitesine konduğunda, bununla ilgili, çevirmenden veya yazardan da izin almak gerekli mi? Bununla ilgili de sözleşme yapmak gerekiyor mu, bunları hükümler olarak belirtmek gerekiyor mu, bu konularda beni aydınlatırsanız çok sevinirim.

Başkan: Hocam iki tane daha sorumuz var, müsaade ederseniz onları da alalım, hepsine cevap alalım.

Sönmez Neşriyat ve Matbaacılık A.Ş. Mehmet Ocakçioğlu: Benim Cahit beye sorularım olacak, 1969 yılında şirketimiz bir yazarla mukavele imzalıyor bir kitap yayını hakkında. Bu yazar bundan 40 sene evvel yapılan kontrat tahmin edersiniz ki o zaman sözleşme oluyordu her şey ama yine de bir mukavelemiz var elimizde. Bunu şirketimizin genel müdürü rahmetli Ali İhsan Yurt yapıyor, Ali Fikri Yavuz hocamızla mukaveleyi, yazarla. Şirketimizin genel müdürü arasında ve şöyle bir madde diyor ki, varislerim adına dahi hayatta iken bunu söylüyor, bu kitabın tüm yayın haklarını şu kadar ücretle sattım. Artı, yine bir madde, % 2, her baskıdan % 2 baskı, kitap olarak tarafıma verilmek kaydıyla diyor ve biz bunu 10 binlerce basıyoruz, rahmetli oluyor yazarımız, hiçbir problemimiz yok. Her baskıdan % 2 sini alıyor, akabinde çocukları, varisleri çıkıyor, biz diyorlar babamız öldü yayın hakkını verin bize, biz de itiraz ediyoruz olmaz böyle bir şey diye ve dava açıyorlar, kaybediyorlar davayı. Arkadan kim akıl veriyorsa, Ankara'da bir dava çıkıyor karşımıza, fikri sınai haklar mahkemesinden cayma hakkını kullanıyoruz diyor çocukları varisleri ve biz kaybediyoruz davayı. Ve dava şu anda Yargıtay'da. Böyle bir şey. Yasalar, hep mi

yazarı kolluyor, demin bahsettiniz. Ama bu kadar da olmaz yani bu kitabın belli bir ücret ödenmiş, telif hakkı ödenmiş, senelerce.

Av. Dr. Cahit Suluk: Caymanın gerekçesi nedir?

Sönmez Neşriyat ve Matbaacılık A.Ş. Mehmet Ocakçioğlu: Caymanın gerekçesi olarak bir şey söylemiyorlar. Biz kitabı 10 binlerce basmışız, elimizde halen 1985 yılında 84 yılında bastığımız mevcudu var. Bize niye kitap basmıyorsunuz diyorlar. Elimizde mevcudu var diyoruz, mahkeme tespiti yaptırıyorlar, tespitte çıkıyor bunlar. Elimizde mal olduğu, hala 84 baskısı kitap olduğunu tespit ediyorlar. Kendileri yapıyor bunu. Buna rağmen kaybediyoruz. Ben teşekkür ediyorum.

Başkan: Biz teşekkür ediyoruz.

Hüseyin Doğru: Efendim ben Damla yayınevinden. Benim de birkaç sorum olacaktı, Cahit beye, bunlar somut sorular olacak. Bir tanesi şu, 95 öncesi fikir ve sanat eserleri yasasında eser sahibinin tüzel kişi de olabileceği konusunda bir öngörü vardı, fakat yeni kanunda sadece bunun gerçek kişi olabileceği söyleniyor. Bu durumda bizim o tarihteki sözleşmelerimizin yani eser sahibinin tüzel kişi, Damla yayınevi tüzel kişiliğinin olacağına dair yaptığımız sözleşmeler ne olacak? İkinci sorum, FSEK 52 nci maddeye göre haklar yazılı olması isteniyor. Buralarda tabii birçok hak var, bir de işlenme hakkı var. Şimdi ben sizin kitabınızı okudum âcizane. Orada işlenme hakkının, bütün işlenme haklarını devrettim demek de yeterli değildir, diyorsunuz. O halde ben ne diyeceğim, örneğin tercüme haklarını alacaksam, İngilizceye tercüme hakkı mı diyeceğim, yoksa dünyada 100 tane dil var, 100 dili tek tek sayacak mıyım. Yasada çünkü tek tek sayacaksın diyor. Yoksa şöyle mi demem gerekiyor, Türkçeden başka bütün dillere tercüme haklarını devrettim mi demesi gerekiyor? Yani bu da genel bir ifade oluyor, tek tek yazmış olmuyorsunuz, bu açıdan bir açıklayıcı bilgi rica ediyorum. Bir de benim sıkıntım, korsan baskı tabii pek çok yayıncının başına geliyor, benim de başıma geldi. Hemen derhal bir yasal takip sürecini başlattım. Ancak 9 uncu aydan, 12 inci aya kadar geçen süre, yayıncılar açısından ekonomik bir sezondur, bu sezon süresinde sonuç alamadım. Daha yeni sonuç aldım ama sezon bitti. Ve toplattırmak için yaptığımız şeyde de operasyonda da hiçbir kitap bulamadık. Çünkü basın savcısı diyor ki, ya onda da sözleşme varsa,

ben ne bileyim onun korsan olduğunu, bir soracağım dur bakayım diyor, gidip soruyor korsancıya senin bu kitabın sözleşmesi var mı? Korsancının tabii haberi olmuş oluyor. Hemen kitabını kaçırıyor, vardı benim filan diyor, hadi getir belgeyi. Yok. Öyle bir şey. Yani burada yayıncının aleyhine işleyen bir dava süreci söz konusu, bu konuda ne yapabiliriz? İkincisi de gelecek, teknolojilerdeki kapsama konusunda bir şey söylemişsiniz. Kasetlerin olduğu bir dönemde, CD lerin ve DVD lerin olmadığı bir dönemde, CD çıktı ve biz de baktık ki, gelecekte başka tespit araçları da çıkacak, Bakanlığa biz bu konuda, Kültür Bakanlığına, eser işletme belgesi almak için müracaat ediyoruz, kitaplardan farklı olarak. Burada biz şöyle bir sözleşme yapmıştık, tespit aracı ne olursa olsun, basmaya, yayınlamaya, vs. gibi yazmıştık. Tespit aracı kaset olabilir, CD olabilir, DVD olabilir, başka şeyler de olabilir, gelecekte çıkacak, şu anda bilmediğimiz. Şimdi tespit aracı ne olursa olsun ifadesiyle verilen bir sözleşme aslında geçerli olmasına geçerli olması gerekirken, yani yazarın kastı, eser sahibinin kastı burada önemli. Kültür Bakanlığına yaptığımız müracaatta hayır orada CD kelimesi apaçık yazması gerek diyor. DVD kelimesi apaçık yazması gerekiyor gibi ifadeler yer alıyor, yani onlar sonuç itibarıyla bir memur. Ve mümkün olduğu kadar problem çıkmasın istiyorlar, ama bu durumda bizim haklarımız çiğnenmiş oluyor, sorum biraz uzun oldu, teşekkür ederim.

Başkan: Biz teşekkür ederiz. Peki, son soruyu sizden alalım. Geliyor. Buyurun.

Aygören Dirim: Esin yayınevi. Şimdi sanıyorum bir de en önemli sorunumuz, bu alıntı, daha doğrusu antolojilere ne kadar alınacağı, sanıyorum mahkeme kararlarında da mahkemelerde de bu çok netliğe kavuşmamış bir durumda, halihazırda, olan kitaplardan, yeni bir antoloji adı altında, hazırlanan bir kitaba, ne kadar alıntı veya işte ne bileyim, şiir antolojisi ise, öykü antolojisi ise veya tiyatro ise, kaç tane alınabilir, bu sayfa sayısı mı belirleniyor, yoksa başlık sayısı mı belirliyor bunu, çünkü bu maddede de açıklık yok gördüğüm kadarıyla. Çünkü işte eğitsel amaçlı olursa, bilmem ne olursa, yani ders kitabı, bütün kitapların amacı eğitseldir yani, bunun ölçüsü nedir? Lütfen Cahit Bey bu konuda açıklık istiyoruz. Teşekkür ederim.

Başkan: Teşekkür ederiz. Cahit Bey isterseniz kısa kısa, hemen daha birkaç tane daha soru alacağız herhalde.

Av. Dr. Cahit Suluk: Ben ama hafızamda tutamam bu kadar. Şimdi genç arkadaşımın sorduğu bir soru var. Çeviri, çevirinin kendisi de bir eserdir, orada bir anlaşmamız gerekiyor, arkadaşımız da o kanaatte bildiğim kadarıyla, çeviri bir eserdir. Çeviri yapan kişi de eser sahibidir. İki kural haricinde ki onlar da çok önemli değil şu anda. Onun için söylemek istemiyorum konuyu uzatmamak bakımından, herhangi bir eser sahibi mali ve manevi hakları bulunmaktadır, çeviri sahibinin. Çevirinin internete konulması, elbette bir yayındır. Yani internet de bir yayın aracıdır, bu yasada da açıkça geçiyor zaten. Bir yayın aracıdır. Dolayısıyla o durumda da tekrar izin alması gerekiyor, yani bunun baskısı gibi internette bunun için de ayrı bir izni gerektiriyor. Buyurun.

.... Yayıncı o durumda çevirmenden mi izin alması gerekiyor, yoksa aynı zamanda yazardan da mı?

Av. Dr. Cahit Suluk: Her ikisinden birden izin alması gerekiyor. Şimdi şöyle bakınız. İngilizce bir romanı, Türkçeye türcüme yaptınız. Bir yayıncının bunu basabilmesi için, siz tabii izinli olarak bunu yaptınız. Yani İngiliz romancıdan izinli olarak yaptınız, eser sahibinden izin aldınız. Sonra bir yayıncı ile anlaştınız, yayıncı bunu bastı. Sonra sizin romanınız tuttu Arapçaya çevrildi. Çevrilirken bu sefer, hem sizden, yani çevirmenden, Türkçe çevirmenden hem de tekrar İngiltere'deki o roman yazarından izin alınması gerekiyor. Öyle. Çifte dikiş. İngilizceden Arapçaya çevrildiği taktirde, Türkçe tercümeye gerek kalmıyor. Ben Türkçe tercümeden bahsediyorum. Evet. Şimdi çeviri ile ilgili bir başka soru varsa, arkada konuşabiliriz. Teknik çeviriden kastınız nedir? Eğer o eser, eser niteliğinde ise, yani sahibinin hususiyetini taşıyorsa, evet. Sahibinin hususiyetini taşıyorsa, sözlükler bir derleme eser niteliğindedir. Bakınız ne kadar işte kaç madde aldı, öyle bir şey yok. Yani eserin kaçta kaçı alındı, yine hanımefendinin sorduğu soruda buna benziyor, yani biz kaç tane şiir alabiliriz veya kaç sayfasını alabiliriz, kaç sayfa, böyle bir şey yok. Bu somut olaya bağlı olarak mahkemelerin yapmış olduğu yorum, bilirkişilerin ve mahkemelerin yaptığı yoruma bağlı olarak orada bir tecavüz var mıdır, yok mudur, meselesini sonra her somut olaya bağlı maalesef bir hukuk güvenliği yok bu anlamda, ama böyle.

... Somut örnek olması anlamında bir örnek verebilir miyim bilmiyorum. Mesela diyelim bir Beko buzdolabı diyelim, ondan bunun katalogu, kullanım kılavuzu var biliyorsunuz. İşte yabancı dile çevrilecek, İngilizceye mesela. Bu bir eser niteliğine giriyor mu? Bunun için izin alınması gerekiyor mu?

Av. Dr. Cahit Suluk: Kılavuzda, bakınız şöyle, bir kılavuz vardır. 3, 5 sayfadan oluşur, basittir çok sade ve herkesin kullandığı sıradan banal ifadeler kullanılmıştır. Bu eser değildir. Bu bildiğiniz bir kılavuzdur ve bunun bire bir tercümesi veya bire bir kullanımı onu da söyleyeyim size, FSEK kapsamında korunmaz. Ama Ticaret Kanununun haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunur. Yargıtay çok istekli bu korumaya. Haksız rekabet koruması çok fazladır Türkiye'de. Çok geneldir. Hiçbir şey bilmiyorsanız gidin haksız rekabete dayanın. Bu haksız rekabet çerçevesinde korunur. Bu kılavuz, mesela bir araç aldınız, 100 sayfalık kılavuzu var. O zaman evet, bir eser niteliğindedir. Yalnız bu somut olaya göre değişir onu söyleyeyim sizlere, bilirkişiye gidecektir. Bilirkişi sahibin hususiyeti vardır derse, işte o zaman eserdir diyoruz ve bütün yasa (FSEK) sonuçlarıyla uygulanır. 1969 cayma meselesi, şimdi bütün haklarımı devrettim diyor, rahmetli yazar, ondan sonra bu yıllarca, 30 yıl, 40 yıl yayıncı tarafından basılıyor, satılıyor, hiçbir şey çıkmıyor. 40 yıl sonra birinin aklına bir şey geliyor yayıncıya diyor ki, bu diyor bizim diyor, sen bunu basamazsın artık, ben diyor mirasçısıyım. Ya olur mu, olmaz mı? 40 yıl sonra. Bu olmaz normalde. Ama oradaki hata nedir? O sözleşme, yani bütün haklarımı devrettim, vs. fakat Allahtan mahkemeler biraz o konuda esnek davranıp, 30 yıl neredeydin, yani uzun süre sessiz kaldıysan hak kaybına uğradın diyerek, telif hakları yasasından değil de, başka bir hukuk kuralından yola çıkarak, meseleyi sizin lehinize çözüyor. Nitekim yayıncı firma o ilk davayı kazanıyor, ama ikinciye kaybediyor. Cayma hakkı, bir haklı gerekçe varsa, mesela siz mali haklarınızı devrettiniz, yayınevine, yayınevi hiç basmadı sizin kitabınızı. Veya bastı bir sene, iki sene. Daha sonra baskılar tükendiği halde, basmadı. Yani sizin eserinizi köreltiyor deyim yerindeyse. Yasa koyucu diyor ki, cayma hakkını kullanabilir eser sahibi veya mirasçı olarak. Ama var olan deposunda 1984 tarihli eserler olmasına rağmen, bu efendim biz cayma hakkımızı kullanıyoruz, bilmiyorum dosyayı görmek lazım tabii. Bunun hatalı olduğunu düşünüyorum. Bu tabii şimdi yasal süreç devam ediyor.

... Ediyor ama, bu arada varisler bu kitabın yayın hakkını bir yayınevine satıyorlar. Bu yayınevi on binlerce şu anda piyasada, bütün arkadaşlar da biliyor. Satıyor. Biz de hiçbir şey yapamıyoruz.

Av. Dr. Cahit Suluk: Korsan. Ben size bir maddeden bahsettim. Yetkisiz kişiden iyi niyetle hakkı iktisap eden kişinin iyi niyeti korunmaz dedim. Eğer mirasçıların böyle bir hakkı varsa, sen haksızsın. Mirasçıların böyle bir hakkı yoksa yayınevi haksız. Dolayısıyla yapmış olduğu iş korsan.

... Mahkeme bitmeden bu kitabın yayın hakkını satıp ve bir yayınevi de alıp bunu bastı.

Av. Dr. Cahit Suluk: Verememesi gerekir. Ama işte söylüyorum size kuralı söylüyorum. Yani, çok açık.

1995 tüzel kişi Hüseyin beyin sorusuna geliyorum. 1995 den önce tüzel kişiler eser sahibi olabilir mi? Hayır. 1952 tarihli yasamız halen yürürlükte olan yasamız o gün de eser sahibinin, eser sahipliğinden kastım nedir biliyor musunuz? Mali ve manevi hakların tamamını içeren bir eser sahipliğinden söz ediyorum. Bu hak, Kara Avrupası ve Türk hukukunda daima eseri meydana getiren gerçek kişiye aittir. Borçlar Kanununda bir özel düzenleme var, onu bir tarafa koyalım. Onun haricinde 5846 sayılı yasanın (FSEK) temel prensibi budur ve bu prensip üzerine oturur. Eğer siz eser sahibini, falanca yayınevine devrettim dediğinizde, artık eser sahibinin adı, yani o kitabın yazarı sizin yayınevinizde olacaktır. Böyle bir şey yapabiliyor musunuz? Hayır, yapamazsınız. Bu Amerika'da farklıdır. Bakınız, Amerika'da eser sahibi tüzel kişi olabiliyor. Bizde patentte, markada ve tasarımda da tüzel kişi hak sahibi olabiliyor, ama telif haklarında eser sahibi kesinlikle bir gerçek kişidir, hiçbir şekilde bir tüzel kişi eser sahibi olamaz. Eser sahibi mali hakları devralabilir. İşçi, işveren ilişkisinde mali hakların sahibi işverendir. Bunların hepsi doğrudur, ama bir bütün olarak eser sahibi işveren olamaz.

FSEK 52 nci madde ve işlenmeler meselesine gelince; şimdi orada bir ayırma gitmek gerekiyor. Eğer siz işlenmelerde bizim yayınevine aittir diye bir sözleşmeye koyduysanız, bir sürü işlenme var. FSEK'in 6. maddesinde 11 tane bent var.

Tercüme bunlardan sadece bir tanesi, siz dersiniz ki yabancı dillerde yayını, yayınevime aittir, bu yeterli. Yoksa falanca, falanca, bilmem Esperanto dilinde de bana aittir, bunu saymanıza gerek yok. Ama sadece işleme bana ait dediğinizde sıkıntı olabilir. Büyük ihtimal de olacaktır. Hangi tür işlemler, yani bunun derlenmesi, bir külliyat haline getirilmesi gibi, bunları da saymanızda yarar var diye düşünüyorum. Evet. Evet, süresiz olarak. Diyebilirsiniz, tabii. Süresiz olarak veya süre ise süresini belirtmeniz gerekiyor. Çünkü 52 nci madde, süreli mi, süresiz mi konuların neler olduğu, bunları tek tek yazacaksınız diyor. Yargıtay bu hükmü çok sert uyguluyor. Siz arabanızı sattınız, ne kadar süreliğine sattınız, yani devrettiniz. Süresiz. Gayrimenkulü sattınız, süresiz. O başka bir şey sizin dediğiniz. Uygulamaya gelecek olursak, ben buradaki benim açıklamalarım ve gelen sorular çerçevesinde, kafanızın karıştığını tahmin edebiliyorum. Bunun iki nedeni var. Bir, yasa bunu tebliğimi sunarken de bahsetmiştim, net değildir. Mesela hanımefendi soruyor, diyor ki, % 30 porsiyonunu mu alabilirim. İşte 100 tane şiirden diyor 50 sini mi alabilirim, 30 unu mu, hayır böyle bir cevap yok. Çok yuvarlak ifadeler var. Eskiden kolaydı işiniz biraz daha kolaydı. Bir kitabı fotokopi yaptırabilirsiniz tek başınıza, yani kitabı bireysel kullanım için bir nüsha 38 inci maddeye göre, bir nüsha olarak kullanabilirdiniz. Bugün öyle değil. Yuvarlak laflar getirildi ve ne kadar fotokopi, yani bir öğrenci acaba kitabın ne kadarını fotokopisini alabilir veya bir araştırmacı kitabın ne kadar fotokopisini alabilir. Bu belirsiz. Her somut olaya göre mahkemeler buna karar verecekler. Birincisi bu, ikincisi uygulamadaki karmaşa, yani size net cevaplar veremiyorum onun için. Uygulamada yani bir mahkeme başka bir şey söylüyor, öbür mahkeme başka bir şey söylüyor, Yargıtay başka bir ses çıkartıyor. Bu kadar şeyin içerisinde siz benden matematik formülü gibi, iki kere ikinin dört ettiğini söyleyin diyorsunuz, bu mümkün değil. Bunu yaptığım anda, baltayı taşa vurmuş olurum. Sizi kandırmış olurum. Yani uygulama çok karışık.

Bakınız birtakım kurallar var, yani belli şeyler var, mesela 52 nci madde aleyhinize net bir şekilde uygulanıyor. Bunu söyleyebilirim size, ama mesela 40 yıldır bütün hakları devrettim diye bir sözleşme var. 40 yıl sonra tuttu mirasçı size dava açtı, bunu kazanma ihtimaliniz yüksek, ama kitabımda yazıyorum, diyorum ki ben böyle bir sözleşme geçersizdir diyorum, gerçekten de geçersizdir. Peki, nasıl kazanıyorsunuz bu davayı o zaman? Bu sözleşme geçersiz olmasına rağmen, çünkü uzun süre sessiz kaldığı için, taraflar da edimlerini ifa ettikleri için, yani öbürü telifini almış,

beriki parasını ödemiş, yayını yapıyor, bir problem yok. Yargıtay diyor ki, buna dokunmayalım artık. Yorumunu bu şekilde yapıyor. Gelelim antoloji, bunun herhalde cevabını vermiş oldum, yani net şeyler yok üzgünüm.

Melih Güçlü: Çözüm yayıncılık limited adına sorum olacak. Borçlar Kanununda yanılmıyorsam bir de neşir sözleşmesi var. Ayrıca Borçlar Kanununda aynı zamanda tüzel kişilik de olabileceğini belirtiyor. Bu çelişkiler acaba yeni çalışmalarda giderilecek mi? Neşir sözleşmesini yayıncılar ne derece dikkate almalı? Bu fikir ve sanat eserleri koca bir kanun ortada dururken, başka bir kanunun bir maddesi evet, sorum bu. Teşekkürler.

Av. Dr. Cahit Suluk: Bu soru Hüseyin beyin sorusuyla örtüşüyor. Şimdi cevap verme fırsatı buluyorum. Gerçekten Borçlar Kanununda böyle bir düzenleme var. Yani tüzel kişi de eser sahibi olabilir gibi bir anlam çıkan 385. madde var. Ama işte o eseri meydana getirenleri, toplayan, onu düzenleyen böyle ifadeler var orada. Yani siz gidiyorsunuz, para veriyorsunuz, bana şunu yap değil, plan ve projesini siz oluşturuyorsunuz. Ondan sonra o kişiler o eseri meydana getiriyorlar ama sizin kontrolünüzde meydana geliyor. İşte o zaman eser sahibi siz gerçek veya tüzel kişi oluyorsunuz. Borçlar Kanunundaki düzenleme biraz da böyle bir şey, onun için mesela uygulamadaki kararlara baktığımızda, bilirkişi raporlarına baktığımızda, mesela büyük bilgisayar programları var, bilgisayar programı bir eserdir. Yani şimdi Microsoftun Windows programını yüzlerce belki binlerce programcı bir araya gelerek meydana getiriyor. Eser kimindir? Bunların toplamı. Tamam da, bu çözüm değil ki. İşte bu tür durumlarda Yargıtay bizim Türk mahkeme uygulaması. Böyle büyük bir kişi topluluğunun değil de böyle çok sayıda kişinin bir araya gelerek meydana getirdiği eserlerde bunları bir araya getiren ve onlara bu görevi veren, planı, projeyi dağıtan kişi eser sahibidir diyor. Bunların toplamı değil de, o planı ve programı yapan eser sahibidir böyle bir yorum yapıyor. Ama gerçekten FSEK ile Borçlar Kanunundaki bu çelişkinin giderilmesi gerekiyor. Ben bunun atlandığını düşünüyorum açıkçası, niçin? Çünkü yasa çok laubali bir şekilde kaleme alındı. Yani mürekkep yalayan hukukçulardan ziyade, Ankara'daki bürokratlar hazırladığı için bu sonuçlarla karşılaşılıyor diye düşünüyorum. Bürokrat bir taraftan bir madde koyarken, öbür taraftan 9 tane tuğlayı yerinden oynatıyor. Hukukçu olmayan bunu bilemez. O

kısımları da bilen bir hukukçunun bunu kaleme alması gerekiyor. Sorun biraz da oradan kaynaklanıyor gibi geliyor bana.

Başkan: Hocam bir 10 dakika zamanımız var. Bir soru daha alalım isterseniz. Buyurun.

Günel Altıntaş: Çok önemli bir şey var. Mesela bugün Türkiye'de diyelim ki yoğurt yemekleri diye bir kitap yok. Ben tuttum yoğurt yemekleri diye bir kitap yaptım. Satmaya başladı. Efendim geliyorlar, çağırıyorlar, ya sen yoğurt yemeği bilmiyor musun, bir tarif yaz filan. 10 tane daha yoğurt yemeği kitabı çıkıyor. Yahut sirkeli yemekler diyelim, bugüne kadar böyle bir şey yok. Ben gidiyorum sirkeli yemekler diye bir kitap yapıyorum. Hemen arkasından geliyor ya bunlar iyi satıyor, hadi bakalım sirkeli yemekler diye, halbuki o buluş benim buluşum yani yoğurt yemekleri, yahut da sirkeli yemekler, yahut da bilmem ne varsa, onu ben bulmuşum, eserlerim şimdi yazım kılavuzum var. Yazım kılavuzumda ben yanlış kelimelerin üzerini çizip, altlarında doğrularını göstererek yepyeni bir metodla bir şey yazdım. Bereket tutmadı, tutsaydı şimdi korsanlarla başımız beladaydı. Ama beni koruyan bir hüküm yok. Bu mutlaka konması lazım bu kanuna. Eğer yani Ticaret Odası olarak böyle Kültür Bakanlığıyla bir teşebbüste bulunulacaksa, bunu söylemiş olayım, çok teşekkür ederim.

Av. Dr. Cahit Suluk: Şimdi bu tabii, telif hakları yasasıyla uluslararası arenada da korunmuyor. Buluşları biz patentle koruyoruz, ama buluşun teknik bir sorunla ilgili olması gerekiyor. Teknik bir sorunla ilgili değilse, buluşlar korunmuyor. Amerika'da iş yapma yöntemleri diye *business method patent* yeni bir koruma modeli devreye girdi. Ama Kara Avrupası ve Türkiye bunu kabul etmiyor. FSEK'le ne korunuyor onu söyleyeyim sizlere. Fikirlerin ifade ediş şekli korunur. Fikirlerin kendisi korunmaz. Bunu ifade etmek isterim. Bu nettir, hem TRIPS'te geçer, uluslararası bir anlaşmamız var. Hem de Paris Anlaşmasında 1883 yılında ifade edilmiştir. Fikirlerin kendisi eğer o fikir buluş niteliğinde ise ve teknik bir alana aitse, o zaman patent yasası ile korunur. Telif hakları yasası ile fikirlerin ifade ediliş şekilleri (*expressions*) korunur. Herkes İstanbul'la ilgili bir şiir yazabilir, ama hiç kimse Yahya Kemal Beyatlı'nın İstanbul'la ilgili şiirlerinin mısrasını kendisine mal edemez, mesele budur.

Başkan: Peki.

.....: Farklı bir ebat buluyorsunuz, aşağı yukarı benziyor Günel Beyin söylediğine, siz onu yayınlıyorsunuz, bir süre sonra, ya da o kitabı o haliyle sizden alabiliyor ve başka bir yayın evine verebiliyor. Ama sizin çok emeğiniz var burada, şimdi burada komşu hakları girmesi lazım.

Av. Dr. Cahit Suluk: Yo, yo komşu hakları değil. Haksız rekabet. Şimdi siz düzenlediniz ama, yazarın kitabı.

Av. Dr. Cahit Suluk: Siz kitaptaki düzenleme şekillerinden mi bahsediyorsunuz?

...: Kitabı her şeyiyle, redaksiyonunu yaptınız, işte editörlüğünü yaptınız, düzelttiniz, yani normal kitap haline getirdiniz, belki farklı bir ebatla farklı bir ölçüde, ama aynı yazar onu aldı, 2 sene bastınız, 3 üncü sene aynı haliyle verdi, yani eski müsvedde dosyasıyla vermedi. Sizin düzenlemiş halinizle verdi oraya. Sizin bir hakkınız olmuyor burada, yayınevinin hiçbir hakkı olmuyor. Ama buna da işte komşu haklar, yayıncının demin söylemişim, yani yayıncıların da haklarını koruyan bir şekilde onun korunması lazım ama şekillendiremedik, ben uzun süredir bu şartlar üzerinde duruyorum.

Başkan: Hocam sizin son sözlerinizi almadan Yelda Hanım orada bir işaretle bulunuyor, isterseniz çok kısa.

Yelda..: Haklı olduğu nokta şu, kanunda meslek birlikleri tanımlanırken, içinde yayıncılara atıf var, süreli olmayan yayınları çoğaltan, basanlar diye sadece meslek birlikleri fakat haklar bakımından hiçbir yerde görülüyorlar. Zannediyorum sayın meslektaşım katılıyor bana. Büyük sıkıntı burada. Kanunda ya eser sahipleri, ya komşu hak sahipleri var. Komşu hak sahipleri çok sınırlı sayılmış ve bu da genelde müzik eserleriyle ilgili, sizleri sanki fonogram yapımcıları gibi, hanımefendinin söylediği gibi, onlar da işte enstrüman çalamıyor, eser besteci, güfteciyi bir araya getirip, yapım yapıyorlar, siz de bir anlamda yapımcısınız, yayıncılık gibi benim geçen birkaç ay önce Turizm Bakanlığına bir raporumda önerim bu oldu. Komşu hak, bağlantılı hak sahipleri arasında yayıncılar da eklenmeli, çünkü yayıncıların eser sahibi olmaları mümkün değil, bu kanunun temeline aykırı olur. Dolayısıyla haklarının

korunabileceği yegane yer, bağlantılı hak sahibi, komđu hak sahibi oluğulardır. Teğuekkür ederim.

Başkan: Biz teğuekkür ederiz. Peki, arkadaşımız bir ilave yapmak istiyor.

Ergun Kocabıyık: Kabalcı yayınevinden, editör ve çevirmen olarak çalışıyorum. Şimdi yayıncı dediğimizde, bizim sektörde aslında aklımıza ilk gelen şey yayınevi sahibi, yayınevi sahipleri her zaman yayıncılık faaliyetinin bizzat içinde olan insanlar olmuyor. Bir sermayedar oluyor, onun dışında orada uzman kişiler çalıştırıyor, çoğu kere de kitabın yayınlanmasıyla ilgili teknik meselelere hiç karışmıyor, dolayısıyla burada o işleri yapan, hanımefendinin de ifade ettiği editör ve redaktörler ve çok kez yaşıyoruz, bir çevirmen çevirisini getiriyor bana, ben o kitabın edisyonunu üstleniyorum, redaksiyonunu üstleniyorum, çevirisini kontrol ediyorum. Çevirinin büyük ölçüde eksiklerle, yanlışlarla dolu olduğunu görüyorum, çeviriyi bazen yeni baştan yapmak durumunda da kalıyoruz veya büyük ölçüde değiştirdiğimiz oluyor ama bu düzeltilmiş haliyle yayımlandıktan sonra bunun hakları başka bir yayınevine geçtiği zaman aynı metin yeniden yayımlandığında orada aslında o editörün veya redaktörün emeği hiçbir şekilde korunmuyor, çünkü belki de bilmiyorum yasada hak belirlenmediği için bu doğuyor ama, sorunlardan bir tanesi yayıncılıkta, editörlerin ve redaktörlerin çevirilere veya telif eserlere yaptığı önemli katkıların korunmuyor olması. Bu sanıyorum sorun.

Başkan: Peki, çok teğuekkür ederiz. Hocam son toparlamayı bir yapalım müsaadenizle.

Av. Dr. Cahit Suluk: Evet. Benim son söz olarak sizlere söyleyebileceğim, yayıncıların konuşmamın başında da belirttiğim gibi, herhangi bir alanda değil, telif hakları alanında faaliyet gösterdiği, bu alandan ekmek yediği. Bunun hukukun diğer alanlarından farklı şekilde düzenlendiği, özgün bir yasa ile düzenlendiği, bu özgün yasanın yayıncı penceresinden bakıldığında, hiç de iç açıcı olmadığı, bugün itibariyle, bunları belirtmek isterim sizlere. Çözüm önerileri arasında belirttiğim gibi, meslek birliği, yani bu kadar çok meslek birliği içerisinde var olan meslek birliğini güçlendirmek, mümkün değilse, yenisini kurmak. İkincisi, hakikaten kendi kanununuzu yapmanız gerekiyor, yani bugün bir bankaya gittiğinizde, önünüze bir

kredi sözleşmesi koyduklarında, onlarca sayfa ve karınca yazısı ile bunu yapıyorlar. Hukukçularına danışıyorlar, ayrıntılı bir şekilde sizi her şeyiyle bağlıyorlar ve bu sözleşmeler geçerli. Genel işlem şartları yasası diye bir yasa yok Türkiye'de. Size bunu dayatıyor ve tüketicilerin aleyhine de bu sözleşmeler daha sonra kullanılıyor. Benzer şekilde siz de kendi sözleşmenizi yapıp bunu yazarlarınıza ve ilişki kurduğunuz diğer kişilere imzalatabilirsiniz. Bu sizin elinizde olan bir şey. Çünkü güç sizin elinizde bu anlamda. Orada dikkat edeceğiniz husus, telif hakları yasasındaki emredici kurallara aykırı olmayan hükümleri koymak gerekir. Yani yedek hukuk kuralları dediğimiz hukuk kurallarıyla kendi lehinize olan hükümleri koymanız gerekir. *Üçüncüsü*, biraz önce burada bir arkadaşım da ifade etti. Hakikaten bağlantılı haklar arasında neden yayıncılar yok? İlginç bir soru ve bunun üzerinde kafa yorulması gerektiğini düşünüyorum. *Dördüncüsü*, Türkiye'de sinema kanunu kabul edildiyse, bir de yayıncı kanunu çıkması gerektiğini yine vurgulamak istiyorum, alt yapısının hazırlanması gerekir. Sabrınız için teşekkür ediyorum.

Başkan: Biz teşekkür ediyoruz değerli hocam. Değerli misafirler, çok teşekkür ediyoruz, çok güzel bir konuyla ilgili katılımlarınızdan dolayı. Yazarlar gerçekten bu ülke için çok güzel şeyler yapıyorlar, kafalarını yorarak, beyinlerini yorarak, eserler üretiyorlar. Çok önemli bir vazifeyi yerine getiriyorlar, siz yayıncılar arkadaşlar, ben inanıyorum ki, ülkemizi, gelişmiş ülkeler arasına sokabilmek için çok önemli taşlardan birer tanesiniz, ben sizlere, yayıncı arkadaşlarıma o gözle bakıyorum. Fedakârlık isteyen bir mesleği yaptığınıza inanıyorum. Kültür hayatıyla ilgili her kişi, ne yapıyorsa çok önemli bir şey yapıyor. Bunun karşılığı, maddi olarak ödenemeyeceğine inanıyorum. Bundan dolayı, ben eğitim sektörüne, kültür hayatına hizmet eden her kurum, bizler için çok değerli. Sizler de anlayışla karşılayacağınıza eminim. Fikir ve sanat eserleri kanunumuz oldukça yeni, çok eskiye dayansa da çok yeni bir kanunumuz var, sürekli değişikliklere sebep oluyor. Bu kanunumuzda kullanımdan doğan, gerek üreticiler, gerek tüketiciler olarak, bazı sorunlar oluştuğunu görüyoruz. Ama ben inanıyorum ki, bir orta yol bulacağız. Yazarlar üreticiler, siz yayıncılar belli bir yerde inanıyorum uyuşacağımız, orta yolda buluşacağımız bir nokta olacak, mecburuz arkadaşlar, yayıncılar, yazarlara muhtaç, yazarlar, yayıncılara muhtaç. İkisi de birbirinden ayrı olması mümkün değil. Ondan dolayı ben inanıyorum ki, bu yeni doğmuş bir çocuk bu kanunumuz, çok gerekli olan düzenlemelerle, iyi bir yere oturacağına inanıyorum. Önümüzün açık olduğuna inanıyorum. Yayın hayatının

önünün çok açık olduğuna inanıyorum. Geldiğiniz için tekrar teşekkür ediyorum. Eğer arzu ederseniz, lobide devam edelim, çayımızı içerek. Çok teşekkürler.

5101 SAYILI *KORSANLIKLA MÜCADELE* YASASI'NIN YAYIN SEKTÖRÜNE ETKİLERİ*

I. GİRİŞ

Son zamanlarda ülkemizde korsanlık bir virüs gibi yayılmış, korsan kitap, kaset ve CD gibi ürünlerin satışı, orijinal ürünlerin satışını geçmiştir. Hal böyle olunca yayın, müzik ve sinema sektörü mali krize girmiş, bu sektörlerde yeni yatırım yapma imkânı kısıtlanmıştır. Bu durum ülkemizde özgün kitap, müzik ya da sinema eseri meydana getirilmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Hemen belirtelim ki, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda (FSEK) önemli derecede değişiklik yapan 2004 tarih ve 5101 sayılı Korsanlıkla Mücadele yasası, esas itibariyle AB ve Amerika gibi dışarıdan gelen etkilerle çıkarıldı. Diğer bir deyişle, ülkemizde yayın, müzik ve sinema gibi sektörleri doğrudan ilgilendiren bir yasanın çıkarılmasında kendimize has hukuk politikaları belirlemek yerine, dışarıdan zorlamalarla ve birtakım tercümelemlerle meydana getirilen bir yasa ile karşı karşıyayız. Bu tespit, 1995 ve 2001 tarihlerinde yine 5846 sayılı FSEK'te yapılan değişiklikler bakımından da geçerlidir.

Bugün fikri mülkiyet mevzuatımız şekillendirilirken uluslararası metinlerin dikkate alınması tabii ki gereklidir. Ülkemiz, köye dönüşen dünyanın bir parçası olduğundan, artık hiçbir uluslararası dengelyi gözetmeden bir yasanın şekillendirilmesi akıl karı değildir. Ancak bu yapılırken, ülkemizin sosyo-kültürel ve ekonomik şartları dikkate alınarak önce birtakım hukuk politikaları belirlenmeli, daha sonra bu politikalar doğrultusunda düzenlemeye gidilmelidir. Söz konusu politikalar belirlenirken, hak sahiplerinin bireysel çıkarları ile

* Av. Dr. Cahit SULUK, İstanbul Barosu, cahitsuluk@yahoo.com

toplumun genel menfaatinin azami düzeyde dengelenmesine özen gösterilmelidir. Aksi takdirde sadece uluslararası sözleşmeleri ve *AB*'nin hukuki metinlerini tercümeden öte gitmeyen düzenlemeler, yarar yerine zarar dahi getirebilir.

Bir yandan ülkemizdeki korsanlığın dayanılmaz boyutlara ulaşması, diğer yandan *AB*'nin zorlamalarıyla hükümet ve Meclis harekete geçerek, korsanlıkla mücadelede yeni bir irade ortaya konulmuştur. Bu bağlamda *KORSANLIKLA MÜCADELE YASASI* olarak da bilinen, 12.03.2004 tarihinde yürürlüğe giren ve başta FSEK olmak üzere, bazı yasalarda değişiklik yapan 5101 sayılı Kanun kabul edilmiştir¹. Bu yasa yayıncı, dağıtımçı, müzik, sinema, radyo-TV kuruluşları, otel ve eğlence gibi umuma açık yerleri ilgilendiren hükümler taşımaktadır.

İlgili çevrelerin, yeni düzenlemeden beklentisi büyüktür. O kadar ki, ünlü sanatçılar ellerinde hazır bulunan kasetlerinin piyasaya sürümünü bu yasanın yürürlüğe girmesinden sonraya ertelemişlerdir. Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte korsanlığın sona ereceği beklentisi, bugün itibariyle büyük ölçüde karşılanmıştır. Ancak bu durumun geçici olabileceği akıldan çıkarılmamalıdır. Sürekliliğin sağlanabilmesi için, mücadelenin de sürekli ve kurumsal düzlemde yapılması gerekir. Bu mücadelenin başarıya ulaşmasında devletin de menfaati bulunmaktadır. Zira korsanlıktan elde edilen gelirler kayıt içine alınarak, devletin her yıl trilyonlarca liralık zararı giderilmiş olacaktır.

Yeni düzenlemenin üç temel amacı bulunmaktadır: i) Korsanlıkla mücadele, ii) *AB* mevzuatıyla uyum, iii) Hak sahiplerini temsil eden meslek birlikleri ile eserleri kullanıcı konumundaki Radyo-TV kuruluşları arasındaki *teelif barışının* sağlanması. İlk iki amaç birbiriyle örtüşmektedir. Zira *AB*'nin konuya ilişkin ülkemizden beklentisi zaten korsanlıkla mücadele ve veri tabanlarının korunmasıyla sınırlıdır. Yeni düzenleme ile her iki konuda da gerekli değişiklik yapılmıştır. Bu çalışmada esas itibariyle yeni yasanın, yayın sektörünü (yayıncılar ve dağıtımçıları) ilgilendiren hükümleri özet şeklinde ele alınacaktır².

II. YAYIN SEKTÖRÜ VE KORSANLIKLA MÜCADELE YASASI

¹ Resmi Gazete, 12.03.2004, Sayı: 25400.

² Yasanın tamamı hakkında bilgi için bkz. Cahit SULUK: **Fikir ve Sanat Eserleri – KORSANLIKLA MÜCADELE**, Hayat Yayınları, İst. 2004. Ayrıntılı bilgi için bkz. Cahit SULUK ve Ali ORHAN: **Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku, C. II: Genel Esaslar; Fikir ve Sanat Eserleri**, Arıkan Yayınevi, İstanbul 2005.

Yeni yasada korsanlık kavramının tanımına yer verilmemesi büyük bir eksiklikler. Kavram tanımlansaydı korumanın kapsam ve sınırını tayin bakımından ileri bir adım atılmış olurdu. Böylece hak sahipleri ve kullanıcıların daha güvenli bir ortama kavuşması sağlanırdı.

Kısaca, bir fikir ve sanat eserinin izinsiz çıkarılan kopyaları *korsan mal* şeklinde tarif edilebilir. Diğer bir deyişle, sahibinden izin almaksızın orijinal bir fikir ve sanat eserinden doğrudan veya dolaylı şekilde çoğaltma yapılarak elde edilen ürünler *korsan mal*dır.

Hemen belirtelim ki, yasa koyucu korsanlıkla mücadelede başarı sağlayabilmek düşüncesiyle cadde, sokak ve pazar gibi yerlerde korsan olmayan, yani orijinal kitap, kaset ve CD gibi ürünlerin satışını dahi yasaklamıştır.

Korsanlıkla Mücadele Yasasının Yayın Sektörüyle İlgili Hükümleri Şöyle Özetlenebilir:

- **Belediye Kanunu ve Belediye Gelirleri Kanununda değişiklikler yapılmıştır:** Eser, icra ve yapımların tespit edildiği kitap, kaset ve CD gibi taşıyıcı materyaller, belediye sınırları içindeki cadde, sokak, köprü ve pazar gibi yerlerde, yani işportada satışı yapılamayacaktır. Belediye ve polis, bu tür satışlara engel olacak, satışa teşebbüs edilen kitap ve kaset gibi materyalleri toplayarak savcılığa teslim edecektir. Ayrıca belediyeler bu gibi materyallerin satıldığı sergilerden işgaliye harcı alamayacak, deyim yerindeyse bunların satışı hiçbir şekilde meşrulaştırılamayacaktır. Bu yükümlülükleri yerine getirmeyen belediye yetkilileri hakkında görevi ihmal ya da görevi kötüye kullanma suçlarından savcılığa suç duyurusunda bulunmak mümkündür.

Önemle belirtelim ki, belediye sınırları içindeki işporta satışlarının yasaklanması sadece korsan kitap ve kaset gibi materyallerle sınırlanmamıştır. *Orijinal kitap ve kasetlerin de satışı yasaklanmıştır.* Bunun sebebi, sergilerde orijinal kitap ve kasetlerin yanında korsanlarının da satıldığı düşüncesidir. Kanun koyucu sert bir önlem olarak orijinal olsun, korsan olsun kitap ve kaset gibi materyallerin sokakta satışını kesin bir şekilde yasaklamıştır. Bu bağlamda; “... *yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışını yapanlar hakkında 3 milyar lira*” para cezası verilecektir (FSEK m. 81 ve Ek m. 10). Para cezaları, gerekçesi belirtilerek mülki idare amirlerince verilir. Para cezasının, tutanağın tebliği tarihinden itibaren 10 gün içinde ödenmesi gerekir. Aynen trafik

cezalarında olduğu gibi, 10 günde ödenmeyen cezalar, önce iki katına ve ödeme süresi 10 gün daha uzayıp da bu sürede de ödenmeyen cezalar üç katına çıkar. Cezanın ödenmesi, yükümlülükleri ortadan kaldırmaz. Para cezalarına karşı yetkili idare mahkemesinde itiraz edilebilir. İtiraz üzerine işlemler durmaz. Öte yandan mahkemenin itiraz üzerine verdiği kararlar kesindir. Zorunlu görülmeyen hallerde itiraz evrak üzerinden incelenir ve kısa sürede sonuçlandırılır.

Bu düzenleme yayın sektörünü olumsuz yönde de etkileyebilecek bir potansiyele sahiptir. Zira bazı orijinal kitap okurları, kitabı kitapçıdan değil de sokaktaki işportadan almayı tercih etmektedir. Diğer bir deyişle, kitapçılar bu düzenlemeyle işporta pazarını kaybedecektir. Bu da kitap satışlarını olumsuz yönde etkileyebilecektir.

- **FSEK'in 42. maddesi değiştirilmiştir:** Süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar, yani *yayınevleri* ve *dağıtımıcılar* da meslek birliği kurabilecektir (FSEK m. 42). Yine aynı değişikliğe göre, FSEK'in 52. maddesine uygun şekilde *mali hakları* tamamen veya bunların sadece kullanma (lisans) haklarını devralanlar da meslek birliği kurabilir.

Ancak hali hazırda ülkemizde meslek birliği enflasyonu yaşanmaktadır. Değişiklikle, bu enflasyona yenileri eklenecektir. Öte yandan gelişmiş ülkelerde genellikle bir alanda sadece bir meslek birliği bulunmaktadır. Bir süre sonra sistemin oturmasıyla ülkemizde de bu sonuç beklenebilir. Fakat bugün sistemin oturmaması çıkar gruplarını örgütlenmek zorunda bırakmıştır. Yeni meslek birliklerinin kurulmasına ilişkin bu değişiklik, yayınevlerinin ve özellikle yurt dışından mali hakları sözleşme ile devralanların, lobi faaliyetlerinin sonucunda kabul edilmiştir.

- **FSEK'in 72. maddesi tümüyle değiştirilmiştir:** i) Aralarında bir sözleşme bulunmasına rağmen bu sözleşme hükümlerine aykırı şekilde bir eser veya işlenmeyi çoğaltarak satan veya dağıtan kişiler hakkında, 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya 10 milyardan 50 milyar TL'ye kadar ağır para cezasına; zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden hükmolunur. ii) Hak sahibinden izinsiz bir eseri ve çoğaltılmış nüshalarını yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışını yapanlar, 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya 5 milyardan 50 milyar TL'ye kadar ağır par cezasına; zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden hükmolunur. iii) Hak sahibinden *izin almaksızın* bir eseri işleyen, çoğaltan, yayan, *eser nüshalarını yasal veya yasa dışı yollardan ülkeye sokan* ve her ne şekilde olursa olsun ticaret konusu yapan, bir eseri topluma açık yerlerde gösteren, temsil eden, bu gösterimi düzenleyen veya

dijital iletim de dahil her nevi işaret, ses ve/veya görüntü iletimine yarayan araçlarla yayan veya yayana aracılık eden kişiler hakkında, 2 yıldan 4 yıla kadar hapis veya 50 milyardan 150 milyar TL'ye kadar ağır para cezasına; zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden hükmolunur.

Dikkat edilirse bu ceza hükmüne, *yayıncı korsanlığı* olarak ifade edilen eylemler de girmektedir. Sözgelimi, bir yayıncı yazarla, kitabın 5000 adet baskısı için anlaşmasına rağmen, 10.000 adet basarsa; aralarında bir sözleşme bulunmasına rağmen bu sözleşme hükümlerine aykırı hareket ederek bir eseri çoğaltma suçu işlemiştir. Bu yüzden söz konusu yayıncı, 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya 10 milyardan 50 milyar TL'ye kadar ağır para cezasına; zararın ağırlığı dikkate alınarak her iki cezaya birden çarptırılır.

Yine eser sahibinden izin almaksızın yurt dışında eser sahibinin izniyle de olsa çoğaltılıp yayımlanan bir kitap ve kasetin Türkiye'ye ithali yasaklanmıştır. İthalat için hak sahibinden ayrıca izin alınması zorunludur.

- **FSEK'in 75. maddesine ekleme yapılmıştır:** Değişikliğe göre, FSEK'te belirtilen suçlara, unsurlarını taşıması halinde 4422 sayılı Organize Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. Unsuruları varsa zaten 4422 sayılı kanun uygulanacaktır. Kaldı ki, mevcut düzenlemeden önce de bu imkân vardı. Bu yüzden bu düzenleme gereksizdir. Yasa değişikliği sürecinde medyanın oldukça itibar ettiği bu değişikliğin hiçbir esprisi yoktur.
- **FSEK'e Ek 11. Madde eklenmiştir:** Bu madde ile engelliler lehine eserden faydalanma imkânı getirilmiştir. Buna göre, ders kitapları dahil, alenilemiş veya yayımlanmış yazılı ilim ve edebiyat eserlerinin engelliler için üretilmiş bir nüshası mevcut değilse, hiçbir ticari amaç güdülmeksizin bir engellinin kullanımı için kendisi veya üçüncü bir kişi, tek nüsha olarak ya da engellilere yönelik hizmet veren eğitim kurumu, vakıf ve dernek gibi kuruluşlar tarafından ihtiyaç kadar; kaset, CD, brail alfabeti ve benzeri formatlarla çoğaltılması veya ödünç verilmesi, FSEK'te öngörülen izinler alınmadan gerçekleştirilebilir. Bu nüshalar hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez ve amacı dışında kullanılamaz veya kullandırılmaz. Sözü edilen nüshalar üzerinde, hak sahipleri ile ilgili bilgilerin bulundurulması ve çoğaltım amacının belirtilmesi zorunludur.

Bu düzenleme oldukça yerindedir. Ancak engellilere tanınan bir hakkın hemen ardından bu kadar sınırlamaya tabi tutulması, hükmü uygulanamaz hale getirmiştir.

III. SONUÇ

Devletin, fikri mülkiyet hakkı sahiplerine yaklaşımında sorunlar bulunmaktadır. Sözgelimi, ülkemizde hala telif ücretlerinden %17 stopaj alınmaktadır. Böylece telif geliri gayrimenkul iradiyle eşdeğerde tutulmuştur. Gelişmiş ülkelerde telif geliri, istisnai bir gelir olarak nitelenir. Ülkemizde telif gelirlerinin vergilendirilmesi yeniden ele alınmalıdır.

Kitap satışlarında KDV % 8'dir. Buna karşılık, kitap girdilerindeki KDV oranı %18'dir. Böylece yayıncıların devletten tahsil edemediği %10 KDV alacağı oluşmaktadır. Devletin bir yayın politikasının varlığından söz edilemez. Yine KOSGEB, yayıncıları imalatçı görmediği için, bu kuruluşun imkânlarından yayıncılar yararlanamamaktadır. Yayınevlerine *KOBİ* statüsü tanınmalıdır. Süresiz yayınlar ve yayınevleriyle ilgili özel bir yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Üretim ve diğer maliyetlerde, özellikle posta giderlerinde birtakım indirimlerin yapılması gerekir. Yine Türkçe'den yabancı dillere yapılacak çeviriler desteklenmelidir. Bu destek, Bakanlığın fikri mülkiyet sisteminden elde ettiği gelirlerden sağlanabilir. Ülkemizde kitap dağıtım ve pazarlaması ise ayrı bir sorundur. Birçok ilde kitapçı bulunmamaktadır. Aynı şekilde ülkemizde tek neşriyat kongresi 1932 tarihinde yapılmıştır. Maalesef o tarihten bugüne kapsamlı bir kongre gerçekleştirilememiştir. Diğer yandan ülkemizde yayımla ilgili 10-15 yıllık uzun soluklu projeler bulunmamakta, olanlar da hayata geçirilememektedir.

Artık yayıncıların, karpuz ya da domates ticareti yapmadıklarının farkına varma zamanı gelmiş, belki de geçmektedir. Fikir ve sanat eserleri gibi bir alanda ticari faaliyette bulunmak özellik arz etmektedir. Fikri mülkiyet hakları, masa ve sandalye gibi maddi mülkiyet haklarından farklı bir hukuki rejime tabidir. Bu bağlamda kanun koyucu, tercihini daima eser sahibi (sözgelimi, kitap yazarı) lehine yapmıştır. FSEK, eser sahibi lehine yorum kurallarıyla doludur. Klasik hukuk mantığı ile yaklaşarak sorunların üstesinden gelinemez. Örneğin, bir yayınevi, herhangi bir yazarla yayın sözleşmesi yaparken, FSEK'in 52. maddesini dikkate almak zorundadır. Bu bağlamda yazarın; "*Tüm mali ve manevi haklarımı, telif haklarımı X yayınevine devrettim.*" şeklindeki bir ifadenin altına imza atması yeterli değildir. Böyle bir sözleşme tümüyle geçersiz olduğundan yayınevi, yayınladığı eserin korsanı durumuna düşmektedir. Yazar hangi haklarını devrettiyse sözleşmede bunlar tek tek belirtilmelidir. Eserle ilgili her sözleşme kendine has özellikler göstermektedir. Bu nedenle her sözleşme tipinde dikkat edilmesi gereken hususlar birbirinden farklıdır.

Yayıncı ve dağıtımcılara meslek birliği kurma imkânı getirilmiştir. Bu düzenleme bir fırsat olarak değerlendirilerek yayın sektörü, çıkarlarını korumada kurumsallaşmaya gitmelidir.

Ne var ki, bağlantılı hak sahipleri arasında yayıncılar sayılmamıştır. Bizce bu durum büyük bir eksiklikler. Çünkü fonogram yapımcılarına, film yapımcılarına ve radyo-TV kuruluşlarına bağlantılı haklar tanınmıştır. Bunun nedeni, yapımcıların kültüre yatırım yapmasıdır. Yani kanun koyucu kültürel faaliyetlere yatırımı teşvik etmek istemiştir. Aynı düşünce yayıncılar için de geçerlidir. Hatta yayıncılık, diğerlerine göre daha çok kültürel bir faaliyet olmasına rağmen, yayıncıların bağlantılı haklar arasında sayılmaması yadırganacak bir durumdur.